YARIM AY

15 Krş.

YARIM AY
Gelecek sayısında Okuyucularına
Bayan İNCİ ÖZKURT'un
"GÖZLERİNDEKİ PIRILTI„ Yazısını taktim etmektedir.

No. 97

◆YARIM AY◆

15 Günde Bir Çıkar Edebî - İlmî - İctimaî Mecmuadır.

İdare Merkezi : İstanbul, Sirkeci Ebussuud Caddesi No. 1-3

RESİMLİ AY MATBAASI T. L. ŞİRKETİ.

Abonman Şartı : Türkiye için { 6 Aylığı : 175 Kr. / 12 „ 350 Kr. Ecnebî için { Yıllığı 1 İngiliz Lirası

Telefon : 23607 *Telgraf adresi :* Resimliay *Posta Kutusu :* 629

Rica : 1) İdare işlerine ait muhaberelerin: Resimli Ay Matbaası T. L. Şirketi İdare Müdürlüğü
Yazı „ „ „ : „ „ „ Yazı „
Bilmece „ „ „ : „ „ „ Bilmece Memurluğu
adreslerine yazılması.

2) Bilmece zarflarına 6 kuruşluk pul yapıştırmağa lüzum yoktur; bunların zarflarını açık gönderiniz, o zaman yalnız 1 kuruşla gelir.

Halka, sıhhati ile alâkadar olmasın öğütleyen, hastalıklara karşı alınacak ilk tedbirleri öğreten (Lokman Hekim) adlı güzel bir aylık mecmua neşreden:
Dahilîye Mutehassısı *Dr. Hafız Cemal* LOKMAN HEKİM
Pazardan başka günlerde öğleden sonra saat (2½ tan 6 ya) kadar İstanbulda Divanyolunda 104) numaralı hususî kabinesinde hastalarını kabul eder. Salı, cumartesi günleri sabah saat (9½ - 12)ye kadar hakikî fıkaraya bakar. Kışlık Telefon : 21044 Muayenehane ve ev telefonu 22398.
Okuyucularımıza sayın doktoru ve değerli mecmuasını tavsiye ederiz.

A N A

Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından neşrolunur en mükemmel ve en faydalı bir aile mecmuasıdır. 14 üncü sayısı çıktı. Behemhal alınız ve okuyunuz!

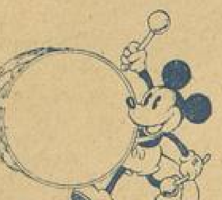

Öğretmenler İçin

DERS NOTLARI

ve

Talebeyi Görme Araştırma

DEFTERİ

30 - 40 - 50 - 60 - 70 - 80

Talebelik

Olarak, yeni ders taksimatına ve müfredat programlarına uygun olarak tertip edilmiştir.

Resimli Ay Matbaasından arayınız!..

BİR ANKETİN CEVAPLARINDAN :

NİÇİN JOLİ FAM?

Güzelliği kadar şıklığila da maruf bir bayan yazıyor:
"Güzelliğimi cildimin tazeliğine borçluyum, cildimin tazeliği ise JOLİ FAM kremlerine. Hakikaten bir çok kremler kullandım, fakat hiç birisinde JOLİ FAM kremlerinin güzelleştirici, gençleştirici hassaları bulamadım. "Geceleri yatarken JOLİ FAM'ın hafifce yağlı cinsini ve gündüz tuvaletimde yağsız cinsini kullandım. Birinci haftada cildimde hayrete şayan bir değişiklik gördüm. İkinci ve üçüncü haftaların sonunda hakikaten taze ve cazibeli bir cilde ve parlak bir güzelliğe kavuşmuşdum.
Bu sebeple JOLİ FAM kremleri tualet masamdan eksik etmem ve onları bütun Bayan hemşirelerime tavsiye ederim.„

Bayan M. B.

Mütenasip bir Endam

J. Roussel Korseleri (Gaine) ve Kemerleri vücudu sıkmaksızın tenasübü temin eder. Sevimliğine halel gelmeksizin vücutu yumuşatır ve inceltir.
Fiyatlar : Kemerler 6 liradan.
Korseler (Gaine) sutyenle beraber 25 liradan itibaren.
Satış yeri yalnız :

J. Roussel Paris

İSTANBUL, Beyoğlu
Tünel meydanı 12 No.lu.
Mağazamızı ziyaret ediniz veya 20 No.lu tarifemizi isteyiniz.
Fiyatlarımızda büyük tenzilât.

ÇOCUK

129 uncu Sayısı Çıktı :

İlk ve Orta okul öğrencileri için, Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından çıkarılan haftalık mecmuadır. Öğretmenler tarafından taktir olunan; çocuklar tarafından pek çok sevilen bu faydalı dergiyi yavrularınıza alınız!...

UNIV. BIBL. TÜBINGEN
27 699 - 97/108

AKADEMİ ve HATIRALARIM

Yazan: Abdurrahman Adil EREN

Hikmet Feridun bir anket yapıyor: Bize bir Akademi lâzım mıdır ve kimleri Akademiye âza göndermeliyiz? diye sual ediyor.

Akademi denilince Büyük Reşit Paşa devri hatırıma geldi. Büyük Reşit Paşa Tanzimatı ilâniden sonra Darülfunun tesisine teşebbüs etti ve bir de Encümenidaniş kurdu.

Encümenidanişin açılış töreninde Reşit Paşanın, irticalen irat ettiği nutuk meşhurdur.

Akademiler hakkındaki ikinci hatıram Macaristan Encümenidanişine matuftur. Büyük Reşit Paşanın kitapçısı, Âlî Paşanın da Arabî Hocası olan Müverrih Ahmet Cevdet Paşa, Bosna ve Hersek ıslâhatından dönerken, Macaristandan geçti. Yeşil feraceli, yeşil sarıklı Kazasker Cevdet Efendiyi Macarlar içlerinde görünce heyecana geldiler. Hemen bir çay ziyafeti tertip edip Cevdet Efendiyi Encümenidanişlerinde izaz ve ikram eylediler.

Konuşma arasında kırk Macar Âliminden her biri mensup olduğu ilim

Mustafa Reşit Paşa

ve fenne taallûk eden bir sual sordu. Cevdet Efendi icabeden en makul cevapları verdi; ulûm-u-fünunu şitadaki bilgisini gösterdi. Budan başka Encümenidaniş arasında bir de mütehassıs ilim hey'eti vardı. Bunlardan bir zat ta Cevdet Paşaya:

— İstanbulda dört mevsim hikmetini ne suretle icra eder? Sualini tevcih eyledi. Cevdet Efendi kısacık:

— Lodos eser yaz olur; velev ki İkincikânunda olsun. Poyraz eser kış olur; velev ki Ağustosta bulunulsun, cevabını verdi.

O zaman Cevdet Efendinin tercümanlığını büyük müsteşrık Vamberi yapmıştı. Profesör Vamberi Sultan Hamit devrinde ikinci defa İstanbula gelmişti. İkinci gelişinde bu fıkrayı Yıldız sarayında nakil ve hikâye eyledi. Nakil ve hikâyeye sebep de kendisine mihmandar tayin olunan Süvari Feriki Faik Paşadır.

Süvari Feriki Faik Paşa, Cevdet Paşanın damadı ve Muhaderat müellifesi olan Fatma Âliye hanımın kocası idi.

Hâdiseyi Faik Paşa ağzından dinledim.

Üçüncü Akademi hatıram Paristendir. 1910, 1911 senelerinde Pariste bulundum. Cümhur Reisi olan Mösyö Raymond Poincaré'nin delâlet ve tavassutu ile Fransa Akademesinin bir "Investiture„ rasimesinde bulundum.

Bayan: — Bay! duvarlardan tablôları ne diye indiriyorsun? Salonu böyle bomboş bırakmak olur mu?

Bay: — Yerlerini boş bırakmıyor, bilâkis evin en değerli eşyalarını asıyorum: (İpekli kadın çorapları!)

Bayan: — Bay burası neresidir?

Bay: — Yeni açılan Opera Enstitüsüdür sevgili karıcığım!

Bayan: — Ne olur, bu gece için bir loca bileti al da dinliyelim!...

Bay: — ......

Bay İlyas: — Bizim meslekdaş böyle yumruğunu sıkarak halka hararetli hararetli neler söylüyor?..

Bay Hilmi: — Korkma! onlardan eserlerinin telif haklarını aramıyor; Mebus çıkabilmek için reylerini istiyor.

Bayan Muazzez Tahsin Berkandın dilimize çevirdiği JEZABEL romanı bu sayımızda bitmiştir. Pek yakında genç ediplerimizden Bay Orhan Tuğsavul'un çok muvaffak, ve gerçekten yaşanmış olan

BENİ UNUTMIYACAKSIN!

adlı telif romanını tefrikaya başlıyacağımızı sayın okuyucularımıza tebşir ederiz.

Hikâye:

DİRİLTEN AŞK

●

Yazan: Cahit UÇUK

●

Kapı yavaşça aralanarak, içeri küçük hastabakıcı girdi. İri siyah gözlerinde, garip bir çekingenlik, şakaklarına doğru kızaran yüzünde bir üzüntü vardı. Parmaklarının ucuna basarak hastanın karyolasına yaklaşırken; yatakta asık ve kederli bir yüzle yatan erkek, gözlerini açtı:

— Dalmıştım, beni uyandırdınız. O kadar zorlukla uyuyabiliyorum ki, şimdi yemeğe mecbur edeceğiniz kahvaltı bana bir nevi işkence olacak...

Hastabakıcı, siyah gözlerinin derinliklerine dolan büyük bir şefkatle ona bakarak gülümsedi. Ilık, yumuşak, okşayıcı bir ses dudaklarından döküldü:

— Bilseniz ne güzel havadisler getirdim size...

— Bana hiçbir havadisin, sözün güzel gelmiyeceğini hâlâ anlıyamadınız... Hem biliyor musunuz, bana verdiğiniz boş emekler için size acıyorum.

Hastabakıcı ancak yirmi yaşında vardı. Kolayla dimdik duran başlığının altından çıkan koyu siyah saçları, beyaz taze yüzünü keskin bir tezatla çerçeveliyor, siyah gözlerinin korkuyla karışık şefkatli bakışları ona, yaşından daha küçük, adeta bir çocuk mânası veriyordu.

— Hastalarımızla uğraşmak bizim en zevkli vazifemiz. Bunun için ne kadar söyleseniz boş. Sizi düşünmek, sizinle meşgul olmak, mümkün olduğu, elimden geldiği kadar size iyi vakit geçirtmeğe çalışmak benim için bir zevk olduğuna inanmalısınız. Hem, getirdiğim havadise hiç aldırmamanıza şaşıyorum...

Erkek, üç aydanberi belini kalın, bükülmez bir kuşak gibi sararak sıkan alçı içinde yatıyordu. Hiç beklemediği bir sırada gençliğinin bütün hareketlerine hükmeden hastalık ruhuna çözülmez bir ıstırap, tükenmez bir neşesizlik, hayata karşı büyük bir lâkaydî vermişti. Hastalığı önlemek, ona üstün gelmek için lâzım olan yaşamak isteğini kaybetmişti. Geniş pencereden görünen kırlar, yeşil ağaçlar, uzaklardaki deniz, ona hiçbir istek, hiçbir hareket, kıpırdama arzusu vermiyordu:

— Size hem acıyacağınız, hem de yakınlık duyacağınız birisinden, onun hayatından bahsedecek, hakkında işittiğim havadisleri verecektim..

Erkeğin, çizgisiz, fakat ruhunun derin kederile, vücudunun ıstırabile saran yüzünde belirsiz bir gülümseme dolaştı:

— Kimmiş bu?..

Hastabakıcı, siyah gözlerile üst katı işaret ederek, gizli bir sesle fısıldadı:

— On sekiz numaradaki hasta...

Tepsiyi yandaki küçük masanın üzerine bırakmış, hastanın başı altındaki yastıkları, onu incitmekten korkarak düzeltiyordu:

— Süt o kadar güzel ki, sizin kahvaltınızı hazırlarken, bir bardak da ben içtim... Sonra sizin için yeni bir yiyiş usulü buldum. Ne kadar düşünseniz bulamazsınız...

Zarif eliyle süt bardağını hastanın dudaklarına uzatıyordu:

z bir neşe-
bir lâkaydî
ona üstün
amak iste-
pencereden
ır, uzaklar-
ek, hiçbir
ermiyordu:
z, hem de
ıden, onun
kında işit-
ı ..
uhunun de-
tırabile sa-
gülümseme

le üst katı
fısıldadı:
hasta...
asanın üze.
ı altındaki
korkarak

sizin kah-
bardak da
n yeni bir
ar düşün-

hastanın

— Muhtaç olduğunuz, fakat sevmediğiniz tereyağı, size bakınız nasıl getirdim.

Hasta, ağır yudumlarla südü içti. Genç kızın gösterdiği tabağa hayretle baktı. Tabakta üç tane büyük kaşe vardı.

— Bunların içine tereyağı doldurdum. İlâç yutar gibi su ile içebilirsiniz.

Hasta, gülümsedi. Tereyağı kaşelerini birer birer yuttu:

— Bu usulü bulduğunuz için size minnettarım...

— Şu küçük dilim reçeli de yerseniz ben de size minnettar olacağım ..

Kahvaltı tepsisini bir kenara koyarak yatağın yanındaki iskemleye oturdu:

— Şimdi size on sekiz numaradaki hastayı anlatacağım. Saçları sarı yaldız gibi parlak. İri ve menekşe rengi gözleri, büyük bir dertle yanıyor. Yüzü o kadar solgun ki, bu menekşe gözler büsbütün renkli ve iri görünüyor. Dudakları soluk birer gül yaprağı gibi. Dişleri pırıl pırıl ve muntazam... Ah, onu bir görebilseydiniz. Muhakkak iyi olmıya içinizde bir istek uyanır, ve belki de kısa bir zamanda yataktan kalkardınız...

Hastanın gözlerini ince bir buğu sarmıştı. Alâkasını belli etmek istemeyen kısık bir sesle mırıldandı:

— Şu halde onu bana getiriniz...

Hastabakıcı, açık pencerenin dışındaki kırlara dalmıştı. İçini çekerek döndü:

— Ne yazık ki o da sizin gibi, hem de ayni hastalıkla yatıyor...

Hasta, yerinden fırlıyacak gibi bir hareket yapmak istedi. Fakat yalnız kollarını kıpırdatabildi:

— Ciddî mi söyliyorsunuz. Bu menekşe gözlü, güzel çocuk da benim gibi yatıyor mu?

— Maalesef evet...

— Ona da siz mi bakıyorsunuz?

Genç hastabakıcı, başını önüne eğerek:

— Evet, dedi.

— Benim üstümdeki odada, tıpkı benim gibi yatağa esir olmuş birisi var demek? Bu ne hazin bir tesadüf...

Hastabakıcı, onun alâkasını, sevinçli, fakat gizli bakışlarla süzüyordu:

— O kadar yalnız ve üzüntü içinde ki, onu teselli etmeğe imkân yok... Yalnız birşey düşünüyorum. Onu belki siz teselli edebilirsiniz.

— Nasıl? elimden birşey gelmez ki... Yoksa böyle bir hastaya yardım etmek herhalde iyi, ve memnun edici birşey...

— Ona bir mektup yazsanız...

— Bu güzel bir fikir... Dolaptan bana mektup kâğıdı ve bir kalem veriniz...

Yarım saat, güç bir çalışmadan sonra göğsü üstünde yazdığı mektubu zarflıyarak hastabakıcıya uzattı:

— Cevap verirse sevinirim...

•

Aradan günler geçmişti. Küçük hastabakıcı, altkattaki hasta ile, on sekiz numaradaki genç kız arasında postacılık yapıyordu. İki hastanın sık sık mektuplaşması aralarındaki yabancılığı uzaklaştırarak onları dost etmişti:

Genç erkek, farkına varmadan hayata karşı olan küskünlüğünü bırakıyor, onunla yavaş yavaş barışıyordu. Yemeklere olan isteksizliği geçmiş, iştihası açılmıştı.

Küçük hastabakıcı, onu hergün biraz daha iyi bulduğunu, renklendiğini, yüzüne sıhhatlı bir parlaklık geldiğini, memnuniyetle söyliyordu.

Doktorlar, hastanın böyle birdenbire denecek kadar sür'atle iyiliğe yüz tuttuğuna şaşıyorlar: "bu bir mûcize.„ diyorlardı.

Mûcize, yukarı kattaki menekşe gözlü genç kızın tatlı mektuplarından doğmuştu.

Hasta kız, o kadar güzel, öyle içli yazıyodu ki; erkek onları okudukça, kalbinde gizlenen yaşamak ve aşk hislerinin yeniden, taze ve diri bir kuvvetle canlandığını duyuyordu. Artık yüzü hep gülüyor, gözlerinin karanlık ve kederli bakışları aydınlanmıştı. Küçük hastabakıcıya bir kurtarıcı gözüyle bakıyor, ona şefkatle söz söyliyor, hayatını, sıhhatını, ona borçlu olduğunu her zaman tekrarlıyordu.

Birgün, küçük hastabakıcı koşarak içeri girdi:

— Bu gün çok mühim havadislerim var. Hayatından bazı parçalar öğrendim. Size anlatacağım.

Hasta, ellerini genç kıza uzatarak onun ellerini avuçları içine aldı:

— Sizin iyiliklerinizi nasıl ödeyeceğim?

— İyi olmak, yataktan kalkmakla..

Bana en büyük mükâfat budur... Şimdi anlatayım: Babası zengin bir fabrikatörmüş. Günün birinde, bir kazan patlaması yüzünden fabrikası yanmış. Sigorta işin içinde kast iddia ederek dava açmış. Binbir üzüntü. Neticede davayı kazanan sigorta kumpanyası beş para vermemiş. Ondan sonra büyük bir sefalet başgöstermiş. Felâket felâket üstüne bastırmış. İlk önce annesi, sonra babası ölmüşler. Menekşe gözlü güzel kız hayatta beş parasız, ve kimsesiz kalmış. Okuduğu kollejden çıkmak mecburiyetinde kalmış ve felâketlerin ağırlığı onu bu hastaneye düşürmüş. İşte hepsi bu kadar.

— Çıkınca ne olacak?..

— Sizi tanıyıncaya kadar, buradan sağ çıkmak niyetinde değilmiş. Fakat şimdi o da sizin gibi iyileşmeğe başladı.

— Demek ki o da benim gibi kimsesiz...

Genç kız, içini çeker gibi:

— Evet öyleymiş, dedi. Artık iyileşiyor, aranızdaki alâkayı saklamak iyi oldu. Doktorlar kendi tedavilerinin üstünlüğüne hamlediyorlar. Bu, onlara iyi bir teselli. Halbuki asıl mûcizeyi sizin ona duyduğunuz büyük aşk doğurdu.

Hasta memnun, gülümsüyordu. Kendisini de iyi eden üst kattaki menekşe gözlü genç kızın sevgisiydi.

•

Hasta artık belini saran alçı kemerden kurtulmuş, pencerenin önüne çektirdiği karyolada yatıyordu. Pencerelerin dışındaki tabiat bembeyaz karlarla örtülmüş, ağaçların dalları çıplak kalmıştı. Kışın üşütücü görünüşüne rağmen, yüreğinde bir bahar havası doluydu. Hergün yürüme ekzersizleri yapıyor, ruhundan taşarak vücuduna yayılan kuvvet onu yataktan kaldırarak ayakta tutuyordu.

Bir sabah, küçük hastabakıcı, yüzünde büyük bir teessür, elinde ufak bir zarfla odadan içeri girdi. Mektubu genç erkeğe uzattı. O, her zamanki sevinçle zarfı yırttı. Heyecanla satırlarda koşan bakışlarındaki neş'e birdenbire söndü. Kâğıt elinden düştü:

— Gidiyormuş!..

Hastabakıcı, önüne bakıyordu:

— Gitmiş, dedi. Mektubu bir saat evvel bana vermişti. Hemen getiremedim. Başhekim çağırtmıştı, dönüşte odasının kapısını açık buldum. Derhal hastaların kayıt defterine baktım. Adresi fılân yok. Belki mektupta yazmıştır diyordum.

Erkek, birdenbire yeniden hasta hali almıştı:

— Hiç birşey yok. Bakınız ne yazıyor:

"Seni seviyorum. Ve beni sevdiğine bütün yüreğimle inanıyorum. Fakat, ikimizin sevgisi bizi birleştirmeğe kâfi değil. Çünkü sana söylemediğim bazı sebeplerle gitmeğe mecburum.

Nereye mi? Bunu henüz ben de bilmiyorum. Beni hiç arama. Zaten buna lüzum yok. Ben ne de olsa hasta bir kızım. Halbuki sen sıhhatını tamamile kazandın. Aramızda en büyük uçurumu açan sebeplerden birisi de bu, hayatımda hiç kimseyi sevmemiştim. Yalnız seni sevdim, seni bırakıp gittiğim için beni affet.„

Hastanın sesi titriyordu. Gözlerinden yaşlar boşandı. Ellerile yüzünü örttü, ağlıyordu.

— Arkası 26 ıncı sayfada —

Halil Dikmen

D. GRUBUNUN

Yazan :

Nevi şahsına münhasır ve minyatürden çok müteessir bir sanatı olan Turgut Zaim'i. kaybetmiş fakat Eren Eyipoğlu'nu, Arif Kaptan, Halil Dikmen ve Salih Urallı'yı yani dört yeni uzvu kazanşım olan (D) grubu, Güzel sanatlar akademisinde bir resim ve heykel sergisi açtı. Çok kısa bir müddet devam ettiği gibi bu müddetin birkaç gününü de şahsan yolculukta geçirdiğim için maalesef bir kerre ziyaret imkânını bulduğum bu sergiyi, grubun şimdiye kadar vücude getirmiş olduğu sergilerin hem en zengini, hem de garabet ve mubalâğalardan en müctenip kalmışı saymak mümkündür. Abidin Dino'nun resimleri ve belki Halilin birkaç çıplak etüdü müstesna, öteki eserlerin hiçbirini anlamak hususunda müşkülâttan bahsetmeğe imkân göremiyorum. Hattâ, insana bu itidal karşısında, bu ressamlar yeni araştırma ve denemelerden ve tabiat ve eşya karşısında onları hulya ve meramlarına rametmek sevdasından vazgeçerek Hikmet ve Fayhaman gibi klâsik resim mümessillerimizin muakkipleri olmak mı istiyorlar endişesi bile geliyor. Zira, şimdi adlarını andığım bu iki zat, erişebilecekleri yerlere gelmiş oldukları gibi (D) ressamlarının onlar gibi resim Yaninca çizgisi daha hafif eserler vermelerinden, bu yerlere bile varamamalarından korkulabilir. Bu serginin hemen kâmilen mutedil eserleri karşısında da ileri resim için söylenilmiş eski nüktelerin bir kerre daha - şifahî, tahrirî - sarfedildiklerini ilâve ettikten sonra, sergideki resimlere ve bunları yapanlara dönelim:

(D) grubunun yeni azasından Eren Eyupoğlu, içlerinde en velût olanlarından biridir. Birkaç asır mukadderatımızın birleşmiş bulunduğu bir memleketin evlâdı bulunan bu genç kadın, Pariste resim tahsil ederken Bedri Rahmi ile tanışarak hayatını onun hayatile birleştirmiş ve mensuplarının sayısı bakımından da pek zengin olduğunu iddia edemiyeceğimiz Türk resmine kıymet ve büyük ümitlerle dolu ismini ilâve etmiştir. Sergide birkaçı - onları gördüğümün ertesi günü ilk defa ziyaret ettiğim Edirneye ait olmak üzere - müteaddit peyzajları ve bir kadın portresi var. Boğaziçini de tamamiyle başka bir gözle gördüğü halde başka bir diyardan geldiğini, bilmem neden, şapkalı kadını gösteren resminde anladım.

Arif Kaptanın, denizcilerin biraz haşin oldukları hakkındaki iddialara rağmen çok tatlı ve yumuşak ifadesi ve renkleri var. O da Edirneden resimler yapmış ve bunlarda orasını ne kadar munis ve tatlı bir hale getirmiş. En güzel resimlerinden biri olan Beyazıd meydanından Süleymaniyeye sapan caddeye de Erenköyünün tenha kır sokaklarındaki âsudeliği vermiş.

Büyük kompozisyonlarından birini göstermiyen Halil Dikmenin etüdleri ve kuvvetli bir kadın portresi. (Yunus Emre) ye ait ve galiba hayalî bir kitap için yaptığı resimler ise, bana, sadece, İtalyan desenlerini hatırlattı.

Salih Urallının seçtiği dar hudutlu mevzularda ve ufak ebadlı resimlerde tatlı, yumuşak, az ve öz vermeğe çalışan bir ifade var. Büyük bir çiçek demetile genç kadın portresi muvaffak eserler.

Elif Naciyi bu sergide her zamandan kuvvetli buldum. Genç kızı cidden iyi bir eser olduğu gibi, ortasında nefti renkli koltuk bulunan odası da insana içine iltica edip dinlenmek arzuları veriyor.

Suyu sarımtrak renkli bir limanından aldığım derin hazzı halâ unutmadığım Eşret Üreni ise, bu sergide, bütün kuvvetini gösteren eserlerle temsil edilmemiş buldum. Kendisinin şimdi Pariste bulunduğunu söylediler. Bu seyahatın, ressamın sanatın ayeni feyizler getirmesi kuvvetle beklenebilir.

Zeki Faik'ın resimlerini serginin en muvaffak eserleri meyanında saymak mümkündür. Şahsiyetinde muhtelif tesirlere sıra ile yer verdiği söylense bile, muhakkak ki, şayanı dikkat bir hüviyeti var. Gözleri inik kadın başı, etrafında yeşil ve kırmızı renklerle yatan kadın, bir sis ve duman içinde ancak fark edilen gözleri garip bir ışıkla yanan kadın, bilhassa hoşuma giden üç resmi oldu.

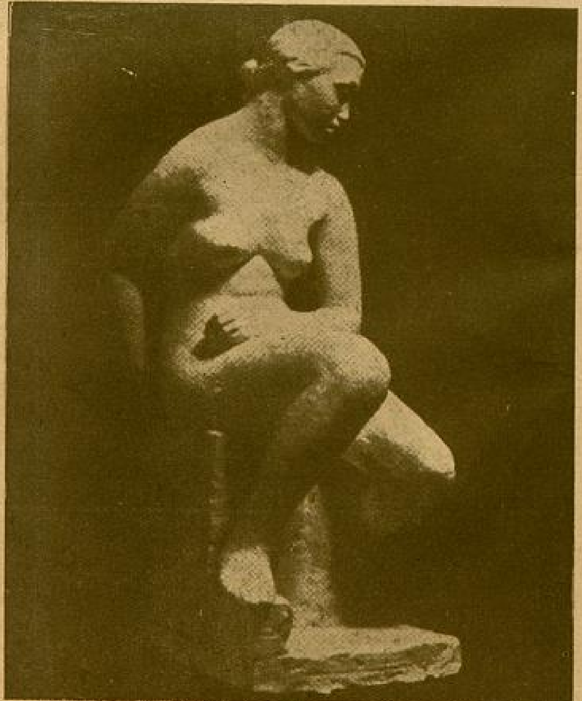

Zühtü Müridoğlu

SERGİSİNDE

NAHİD SIRRI

Cemal Tollu yazın gitmiş olduğu Antalya ve havalisinden cidden muvafak peyizajlarla dönmüş. Ne sükûn verici ve ne kadar leziz yeşil renkleri var. Daha evvele ait olan (Ilgın ağacı) resmi de cidden güzel. Bir de gürbüz genç erkek başı yapmış: heykeltraşlığından haberim yoktu.

Grubun münhasıran heykeltraş olan yegâne uzvu Zühtü Müridoğlu'nun birkaç eseri var. Bunlar arasında en kuvvetlisi, sanırım ki Arif Dinonun başı.

Edirne bu sene Eren ve Arif Kaptanla beraber, ve belki onlardan da ziyade, Bedri Rahmiye mevzular ihda etmiş. Eskiden yapmış olduğu bahçe resimlerine eş resimlerinden de, bu Edirne levhalarından da ziyade sevdiğim eseri, oturan genç kadını oldu. Gülünç ve sevimli çirkinliği biraz da kuşları andıran bu kadının arkasındaki paravananın hem ne güzel sarı tonları var. Ayakta (duran ve diz kapaklarından aşağısı yine

Arif Kaptan

bir kuş hissini veren genç kadının sırtındaki penuar da ne lâtif surette penbe, ve bu renk ve şekil kaprisleri içinde Bedri Rahminin resim yaparken, harikulâde müstait bir çocuk gibi eğlendiği belli. Ağıra, ulviye, korkunca, hattâ ciddiye belli ki gidemiyecek. Netekim Dolmabahçenin o ağır ve göklere tırmanan duvariyle mehib caddesini tasvir ederken adeta bir lunapark manzarası yapmış.

Onun yanında Nurullah Cemal ne kadar temkinli, ölçülü, ihtirazlı, dikkatlı, renklerile şekillerine sadık. Sade, çok güzel yeşil ve kırmızı kumaşları olan bir masa üstüne koyduğu ölü kafasını biraz edebiyat saymak bilmem ki mümkün değil mi? (Ressama poz veren kadın) levhasında ressamı biraz fazla pehlivana yahut, daha doğrusu, gündelikçi işçiye benziyor ama, sırtından gördüğümüz kadın parçası pek iyi.

Zeki Faik İzer

Abidin Dinonun çok çalışarak terkib edilmiş resimlerinin bazılarını anlamak hususî bir dikkate ve bunları sevmek muayyen zevk istikametlerine bağlı. Kahverengisi birinde pek uçuk ve diğerinde pek silik iki çok çirkin erkek başı muvaffak eserleri. Ortadaki bir belli belirsiz maslup etrafında ve her biri bir âlemde olarak bin bir kişiyi belirten taslak ise, yıllar vererek yapılmış büyük şeyleri tahayyül ettirip özletiyor..

Altı yedi senelik bir mazisi olan (D) grubunu bu yedinci sergisi için tebrik ederken, onları gittikçe daha uslanmış ve hakikate sadık görmekten korktuğumu da tekrar edeceğim. Kendileri şimdiye kadar hakikate kıymet vermedikleri için şimdi ona itaat etmek isterlerse, hakikat kendilerinden intikam alacaktır. Ve onlar hakikate ehemmiyet ve değer vermeksizin tabiattan ve hayattan daha güzel ve müessir olmak mecburiyetindedirler. Onlar, ip üstünde, ve gözleri kararıp başları dönüp düşerlerse ölüme düşmek üzere hüner yapmak mecburiyetinde bulunan canbazlar kadar tehlikeli bir vaziyette, biz de onlara merhametsizce baş çevirmeğe âmade bir haldeyiz. Fakat yepyeni bir âlem yaratmak üzere ele fırça almak kolay iş mi?

Fakat.. ey bu iddialı sözleri yazan muharrir, sergiden halka tek levhanın satılmadığından haberin var mı?

NİŞANLANMA

Akhisarın tanınmış ailelerinden Bay Ethem Kara Ahmet oğlunun kızı Bayan Samiye ile mecmuamız tahrir heyetinden Bay Hulûsi Günayın nişan merasimi Akhisarda iki ailenin dostları huzurunda yapılmıştır. İki tarafı tebrik eder, genç nişanlılara saadetler dileriz.

ÇIRPINAN SULAR

ROMAN : 7

MÜKERREM KÂMİL SU

Karısı: — O da necenmiş, dedi. Herkes iğne, düğme ne çıktı ise alıp şansını deniyor ya.

Bahri Doğru güldü.

— Sende birşey var. Paketin içinden ne çıkacağını biliyorsun.

— Olabilir.

— Söyle Bahri.

— Çocuk Esirgemecilerin bir sürprizini bekliyelim. Zevki bozulmasın.

Nahide de merak etmişti. Acaba kutunun içinde ne vardı. Artık piyangonun neticesini sabırsızlıkla bekliyorlardı. Eşyalar dağılmıştı. Maddî kıymeti olan hediyelerin bazılarını tekrar kuruma iade edenler vardı. Onlar da bittikten sonra İşletmede çalışan bir genç mühendis ortaya çıktı:

— Müsaadenizle en zarif hediyemizi göstermek istiyoruz, diye kırmızı bandı çözmeğe başladı.

— Bahri, mânasız birşey çıkacaksa bizim masayı işaret etmesin, fena sinirlenirim ha!.. diye Âfet söylenmeğe başlamıştı ki, beyaz kutunun içinden beyaz kanatları heyecanla çırpınan bir güvercin çıktı. Kırmızı gözlerini bol ışık karşısında kısarak, bir avuç kar parçası gibi zarif kanatlarını kımıldatıyordu.

Salonda alkış sesleri gürlüyordu. Kime çıktı, kime çıktı diye soranlar vardı.

Genç Mühendis, Bahri Doğruların masasına yaklaştı. Kibar bir şekilde masadakileri selâmladıktan sonra mini-mini yürekciği çırpınan kuşu genç kadına uzattı. Nahidenin uzun parmaklı elleri içine gömülen küçük güvercin titriyor, büzülüyor, çırpınıyordu.

— Bana bir memleket bağışlasalardı belki bu kadar heyecana kapılmazdım Âfet, dedi. Bu geceyi ve ellerimde çırpınan bir küçük kuş kalbini daima hatırlıyacağım. Sen ÇIRPINAN SULAR bilmezsin. İlerde bir gün sana bu çocuklnk hatıralarımdan da bahsederim belki.

— Niçin bu gece değil?

— Ne bu gece, ne yarın, ne de belki hiçbir zaman!

Salon çok tenhalaşmıştı.

Mahir yanlarına yalnız döndü. Çünkü arkadaşı hastalanmıştı. Balo komiseri olduğu için mütemadiyen dolaşan Bahri Doğru, genç adamın ayakta duramıyacak kadar sarhoş olduğunu görmüştü. Meselenin üstünde durmadılar. Nahide hemen arkadaşından rica etti:

— Âfet bekliyoruz.

Babası çoktan gitmişti. Geç vakitlere kadar uykusuz kalmağa dayanamıyordu. Böyle gecelerde Nahide ya Âfetlerde kalıyor, yahut arabaları ile önce onu evine bırakıyorlardı.

Mahir de rica etti:

— "Şahane gözleri„ lütfetmez misiniz hanımefendi?

Şahane gözler...

Ümitlerim hep kırıldı...

Fariğ olmam...

Ve daha Dede efendinin en güzel, en ağır şarkılarından birkaçı.

Bu ilâhî ses karşısında beyaz güvercin bile titremesini kesmiş, nefis kokulu, taze bir genç kadın göğsüne sokulup sinmişti.

Çağlar gibi.. taştan taşa çarpa çarpa köpüren, kıyılarda parçalanan, kumsallarda çırpınan sular gibi söylüyordu. Ne ses, ne sesdi o!...

Nahide, bakışlarını arkadaşının yeşil ışıklı gözlerinden ayıramıyarak vecd içinde dinliyordu. Gözlerinin siyah kadifesi nemlenmişti. Dudakları bir kızıl yakut gibi yanıyor, parlıyordu. Her şarkının sonunda bitecek, bir başkasını belki de söylemiyecek diye içi titriyordu.

Bu sesin içinde salonun ışıkları değişiyor, ortalığı birçok kollu şamdanlardan dökülen titrek mum alevleri, menşurlarında mavi, mor, kızıl, turuncu renkler tutuşan avizeler aydınlatıyordu.

Kübik eşyaları, koltukları, masaları ve sandalyelerile salon gözlerinde siliniyor, ağır halılarla döşenmiş, kırmızı sedirli, kırmızı perdeli bir şark odası canlanıyordu. Solgun yüzlü bir kadın ipek yastıklar arasına uzanmış, gözleri yarı kapalı bu nefis musikiyi dinliyordu.

Bu seste şark musikisinin hüznü, melâli, kudreti, mistik zevki vardı. Zenci rekkaseler, bu sesin içinde bin bir inhina ile kıvrılan vücutlarını teşhir ediyorlar; ince belli cariyeler gümüş tepsiler içinde bu sesin büyüsü ile şerbet dağıtıyorlar; tombul elli bir şark güzeli, bu sesle ortaklarının kalbine saplanan kahkahalarına ağlıyor; bu sesle sevenler mesut veya bedhat oluyorlardı.

Âfet sustuktan, sonra sanki yaşadıkları âlemin bütün füsunu dağıldı. Mahir sonsuz bir hayranlıkla:

— Harikulâde demek de birşey ifade etmiyor hunımefendi, dedi. Bu ilâhî ses için ne söylemek, size büyük lütfunuz için nasıl teşekkür etmek lâzımgeldiğini bilemiyorum.

Sonra Bahri Doğruya döndü:

— Ne mesutsunuz beyefendi!

Zeki avukat karısının beyaz elini avuçlarının arasına aldı. Zarif bir şekilde eğilerek öptü. Birkaç kere öptü. Derin ve samimî bir sesle:

— Cidden çok, pek çok mesudum Mahir bey diye genç adamın sözünü tasdik etti. Salondan çıktıkları zaman, Sermedi, merdivenin parmaklığına dayanmış, vecd içinde, gözleri yaşlı buldular. O kadar perişan, o kadar muztaripti ki, niçin burada durduğunu, içeriye girip oturmadığını soramadılar.

Ancak genç kadınları selâmlıyabildi. Onlar merdivenlerden kolkola inip kaybolduktan sonra Mahirin elini tuttu:

— Âşıkım, dedi. Çılgın gibi seviyorum. Ölesiye seviyorum. Ne idi o ses, o ses ne idi?!. diye tekrarladı. Az daha deli gibi salona girecek, sevdiğim kadının dizlerine kapanacaktım.

— Bir bu eksikti. Yarın Türkdili için orijinal bir mevzu çıkardı!

Sokağa çıktılar. Afetin sesini konuşuyorlardı. Sermet:

— Alaturkaya gittiği kadar alafrangaya da gidiyor sesi. Ona çok şaştım, diyordu.

— Çok iyi bir musiki terbiyesi almış doğrusu. Yedi yaşındanberi ut, keman, piyano ile meşgul oluyormuş. İyi bir aile kızı. Babası gün görmüş, iyi yaşamış, zevkiselim sahibi bir adamdı. Yakında öldü. Kızlarını çok iyi yetiştirmiş. Tabiî iyi bir izdivaç yapmasaydı meziyetlerinin çoğunu kaybederdi ya. Kocası çok zarif, diplomasiye vakıf, zeki bir adamdır, hassastır. Karısının zevklerine, itiyatlarına, isteklerine, kısaca karısının hayatına ömrünü bağlamış âşık bir kocadır.

Lâkin böyle sızacak hale gelinciye kadar içmenin manası ne ? Yavrum, ümitsizliğe düşünce içip içip kendinden geçmek eski zaman modası idi. Âşık mısın, şair misin ? Ver elini meyhaneye... Bunların mevsimi çoktan geçti. Şimdi herşeyden önce pısırıklığı bırakmalı. Zarif, nüktedan olmalı. Giyinmesini, konuşmasını, kadına edilecek muameleyi bilmeli.

Durdun durdun da, Nahideyi bir roman kahramanına benzetecek zamanı buldun. Bence, ha Greta Garboyu hatırlatıyorsunuz, bakışlarınız tıpkı Jon Kravfort gibi demişsin; ha Anna Karenini hatırlattınız. İkisi de bir. Sinema artistlerine, herhangi bir roman kahramanına benzemek hoppa, tecrübesiz, az tahsilli kızların hoşuna gider ama, olgun, kafası işliyen, okuyan kadınların asla.

Birine benzemekten hoşlanan bir kadının şahsiyeti kalmamış demektir.

— Bunu hiç düşünemedim Mahir. Mamafih ben içimden geçeni söyledim. Samimî olmak günah mı ?

— Samimî olmak şüphesiz ki iyi. Fakat içten geçen herşey de samimiyet nişanesi diye ortaya dökülmez değil mi ?

Mahir, küçük kardeşini azarlıyan bir ağabey gibi konuşuyordu. Onu evine kadar götürdü. Ayrılırken :

— Nahide, kendisine fena halde tutulduğunu hissetmiş, dedi.

— Bunu nasıl anladın ?

— O birşey belli etmek istemiyor tabiî. Âfet hanımın bazı manalı sözlerinden sezinledim. Yepyeni bir roman mevzuunu kafamda işliyorum, dedi.

— Nahide sinirlendi mi bu imadan sonra ?

— İşitmemiş göründü.

— Şu halde ümit edebilirim !

— Pek fazla hayale kapılmamak ve biraz becerikli, temkinli davranmak şartile...

* * *

Nahidenin oturma odasında idiler. Âfet divana yerleşmişti. Dudaklarının arasında kızıl renkli incecik ağızlığı vardı. Arasıra sigarasının dumanını gözlerinin zümrüt ışıklarile takip ediyordu. Nahide kabarık bir yer minderine ilişmiş, arkadaşının dizlerinin dibinde konuşuyordu :

— Bu çocuğun günden güne artan, adeta bir iptilâ halini alan sevgisinden ürkmeğe başladım Âfet ! Başta işin bu kadar ciddî bir şekle döküleceğini ummamıştım. Beni beğendiğini, çok genç ve tecrübesiz olduğu için gözü kapalı bana yaklaştığını, fakat asla benden birşey beklemiyeceğini ümit etmiştim. Onun kadar temiz bir çocuğun, benim gibi ıstırap çekmiş, iyi ve fena günler yaşamış, acıklı bir mazi hatırasına bağlı, ona nazaran yaşça, görgü ve itiyatlarca daha ileri bir kadından macera bekliyeceğini aklıma bile getiremezdim. Netekim o da buna hiç teşebbüs etmedi. Bana olan düşkünlüğünü, günden güne artan sevginin içliliğini ancak bakışlarından ve değişen renginden anlıyabiliyordum. Bir gün öğleden evvel parkta yalnız oturuyordum. Önümde takip ettiğim mecmualardan biri vardı. Fakat dalgındım. Okuduğumu anlıyamıyordum. Hayalimin, havuzun durgun sularına çizdiği binbir şekille meşgul oluyordum. Yanıma geldi. Birkaç dakika oturmak ve bana mühim birşey söylemek için müsaade istedi. O kadar ürkekti ki, yer gösterdiğim zaman çok sıkılgan bir mektepli gibi şaşırarak koltuğa oturdu. Bu çocuğun daima şaşıran bakışları, ürpertilerle dolu sesi biliyor musun hoşuma gitmeğe başlamıştı. Birşeyler söylemek istiyordu. Açılması için yardım ettim. Damdan düşer gibi:

— Balıkesiri terketmek mecburiyetindeyim. Gideyim mi, kalayım mı ? diye sordu.

Âfet gülmekten kendini alamadı :

— İtirafın bu çeşidini de şimdiye kadar ne bir romanda okudum, ne de duydum doğrusu. E, sen ne dedin ?

— Onun gayri tabiîliklerine alıştığım için hiç şaşırmadım. Sualini bir başka sorgu ile karşıladım :

— Bunu niçin bana soruyorsunuz ?

Mümeyyiz karşısında ter döken bir mektepli gibi heyecanlı idi; gözlerini kaldırdı :

— Ümitsiz olduğum için gitmek lüzumunu hissediyorum. Ve... bu mecburiyet size olan aşkımdan geliyor.

— Unutmak, daha doğrusu vazgeçmek için gitmeğe lüzum yoktur Sermet bey, diye cevap verdim. Gözlerinizi biraz da hayata çeviriniz. Gençsiniz. İyi bir istikbaliniz var. Sevmek için telâş edecek çağda değilsiniz. Ben size ancak yakın bir dost olabilirim. Daha fazlası elimden gelmez.

— Ben kadınla erkek arasında başlıyan herhangi bir arkadaşlığın gönül sınırları haricinde kalabileceğine inananlardan değilim.

— Öyle dostluklar vardır ki tadı aşkta bulunmaz. Öyle samimî, kardeşçe rabıtalar vardır ki, yıllar geçer de aşınmaz. Ama, nihayet karakter meselesi. Kalbine ve terbiyesine güvenebilenler için !

— Ben bu vadide kendime güvenemiyorum hanımefendi. Ya hep, ya hiç!

— O halde hiç !

Gitmek üzere davrandı. O zaman anladım ki bu çocuk beni alâkadar ediyor. Kalmasını istemediğim gibi gitmesini de istemiyordum. Karışık bir haleti ruhiye içinde idim.

— Durunuz! dedim. Pek kestirme konuştuk. Bana bir itirafta bulundunuz, Fakat benim kim olduğumu biliyor musunuz ?

— Sizi sevdiğimi bilmek kâfidir hanımefendi.

— Hiç, ama hiç kâfi değil.

— Peki, ne lâzım, ne yapmaklığım icabediyor ? Emrediniz. Bana yol gösteriniz.

— Çocuksunuz, hem çok çocuksunuz diye! güldüm. Sevenler yollarını kendileri bulurlar !

Aşkla, kuvvetle gözlerimin içine baktı. Kendisinde hiçbir zaman görmediğim bir emniyetle :

— En doğru yolu bulmakta gecikmiyeceğim sanıyorum, dedi. Sonsuz sevgim rehberim olduktan sonra !

Gülerek, şaka yapar gibi :

— Dikkat edin! diye cevap verdim. Her kılavuza pek güvenilmez. Mamafih sizi dinlemek hoşuma gidiyor. Bir gün bize uğrayınız. Önce telefon edersiniz.

Çılgın bir sevinçle ayağa kalktı. Belki göğsünün içinde bir Fatih gururu çalkalanıyordu. Buz gibi soğuyan elleri ancak parmaklarımın ucuna dokunabildi.

Arkasından: "ben deliyim!„ diye söylendim. Şüphesiz ben deliyim. Bu kadar tecrübesiz bir gençle, bulanmamış, yıpranmamış bir kalple oynamak hiç iyi değil. Pekâlâ gidiyordu. Niçin bırakmadım, diye kendimi yemeğe başladım. Telefon ettiği zaman reddedeceğimi kararlaştırmıştım ki, onu da yapamadım Âfet. Yarın gelecek. Geldiğini istemediğim gibi, gelmemesine de razı olamıyorum. Ne çapraşık şey bu!

Âfetin bir hayli canı sıkılmıştı. Nafiz bakışlı gözlerini arkadaşının ürpertilerle solan yüzüne dikerek :

— Sen de onu seviyorsun, dedi. Fakat bunu kibrinden, azametinden kendine bile itiraf edemiyorsun. Mamafih fikrimi sana açıkça söyliyeyim : Mesut olamazsınız.

— Niçin ?

— Biribirinizin küfvü değilsiniz.

— Evet, ben daha yaşlıyım.

— Bu, bugünün telekkilerine göre hiç engel değil. Kadının yaşı; hisleri, heyecanları, ihtiraslarile ölçülür.

— Benim mazim var.

— Onun yok mudur acaba ?

— Fakat o erkek.

— Arkası var —

Burası :

Türkiye Radyo

ANKARA

Yazan :

Ankarada yeni Radyoevinin önden görünüşü

Bu Radyoevi : Sayın Nafia Vekili Ali Çetinkayanın "ATATÜRK„ Türkiyesine kazandırdığı büyük eserlerden biridir.

Ruhumuzun gıdası olan müziği, dahilî ve haricî haberleri, konferansları, temsilleri; evimizdeki radyomuzu açtığımız zaman bize aksettiren yeni Radyoevimiz, aylardanberi bütün dünya radyoları gibi, kuvvetli bir neşriyat yapıyor.

İnsanlar, içinde bulundukları hâdiseleri bir yabancı gözüyle vazıhan tahlil edemezler...

Geçenlerde, bir Avrupa seyahatını Türkiyede tamamlıyan bir Fransız gazetecisile, tesadüfen Ankaradan İstanbula bir tren yolculuğu arkadaşlığı yaptım.

Ecnebî meslekdaşa, Ankaradan edindiği intibaları sorduğum vakit o, inanan ve inandığını gizleyemeyen insanların samimiyetile :

— Seyahat yazılarımın en zengini, Türkiyede gördüğüm müsbet fikir, ile fen ve sanat davalarının en kısa bir zamanda nasıl büyük bir muvaffakıyetle başarıldığına dair, bir kelime mübalâğa ilâve etmeden yazacağım yazılardır.

Biz Avrupalılar, Türkleri, ava çıkan avcılar gibi keyif için harb eden bir millet olarak tanırız. Ne kadar yanlış! Türklerin sulh ve insanlık yolunda ki fedakârane., ve vatanlarını müdafaa için de nasıl bir kahramanlıkla çalıştıklarını yakından görünce, Türkleri ne kadar çok sevdiğimi tasavvur edemezsiniz. Memleketinize seyahata gelirken, Osmanlı hayatı ile karşılaşacağımı tahmin ediyordum! Beni mazur görünüz. Bu, benim kabahatim değildir; bu, sizin hariçte hakikî varlığınızı propaganda etmemenizin neticesidir.

Biz garplılarca Türkiyedeki inkilâpları:fes yerine şapka, arap harfleri yerine lâtin hurufatı ve PiyerLotinin melânkolik ruhunda yaşıyan kafes arkasındaki kadına verilen hürriyet diye biliyorduk.

Cumhuriyet Türkiyesine ait bütün malûmatım da bu idi...

Bir gazeteci olmak dolayısile bu malûmatımın bu kadar mahdut olmasından müteessir değilim sanmayınız. Halbuki, "Atatürk„ Türkiyesinde on beş yılda cumhuriyetin başardığı ve başarmağa çalıştığı ilim ve fen, endüstri, fikir serbestliği, sanata ve insanlığa yakışan mebzul faaliyetlerin seferberliğini inceledikten sonra bir on beş sene daha geçince bu faaliyetlerin sizi, dünyanın en büyük müstahsil milletlerinden biri yapacağına bugün inanıyorum.

Müstehlikten ziyade müstahsile kıymet ve hayat veren Türkiyenin yegâne kusuru, hariçte propagandasının yokluğudur.

Balkanlarda bile emsali olmıyan yeni radyonuz, tarih babası medenî Türkün en güzel eserlerinen biridir. Bu radyonuz sayesinde, Türkiye Cümhuriyetinin ve Türk milletinin hakikî ruhu ve şahsiyeti bütün dünyaca tanınacaktır.

Radyoculuk fenninin bütün tekniğile çok güzel neşriyat yapan radyonuzu artık ben de Paristeki evimde dinliyeceğim...

***

Ecnebî meslekdaşın methede ede

Soldan sağa : Ankara radyosu Müdürü Bay Hayrettin, yazıcımız, 2 Mühendis

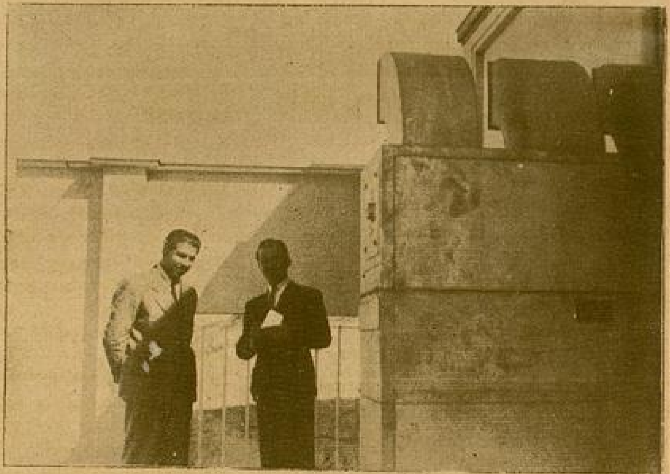

Sesin kaybolmaması için: Söz söylenen, müzik yapılan dairenin her tarafı sıkı sıkı kapanmıştır. Hava ihtiyacı - vapurlarda olduğu gibi - resimde görülen hava boruları ile temin] olunur.

Radyo Difüzyon Postaları
...RADYOSU...

Yazan : NİYAZİ ACUN

bitiremediği ve bütün dünyaya sesimizi ulaştıran yeni Radyo evindeyim.

«General İsmet İnönü Kız Enstitüsü» ile Türk Hava Kurumu arasında istasyona nazır Radyo evi bana, hiç de yabancı gelmedi. Ve mubakkak ki size de yabancı gelmiyecek. Her gün seslerini duyduğunuz sanatkârların sizin için çalıştıkları studyo....

İdare müdürü Bay Hayrettin ve studyonun genç mühendisi bana, studyoyu gezdirmekte büyük bir misafirperverlik gösterdiler.

Markoni kumpanyasının inşa ettiği Radyo evi dört kattır.

Bodrum katta kantin var. Birinci kat, bürodur. Asıl bizi alâkadar eden kısım ikinci kattır. Bu katta bir spiker odasına girdik. Bu odada aynı zamanda, hani şu öğle neşriyatlarile, akşam 18.5 buçuk neşriyatlarında dinlediğimiz plâk neşriyatı, hep bu spiker odasından yapılıyormuş.

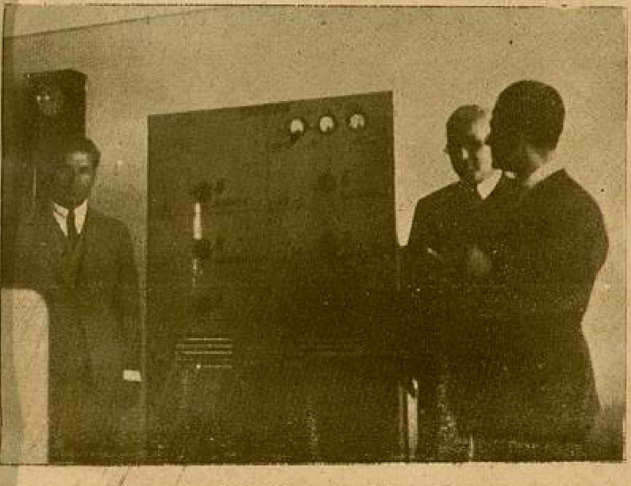

Sesi harice veren aletler

Alaturka, alafranga müzik, konferanslar, büyük konserler bir studyoda verilmiyor. Her şubenin ayrı ayrı studyoları ve bu studyoları gören spiker odaları var.

Bir spiker odasına daha girdik. Bunun penceresinden studyoya bakınca kimleri görsem beğenirsiniz.

Yüksek sanatkârlarımızdan Refik Fersan, ve eşi Fahire Fersan, Kemani Cevdet Kozan, Aleko; okuyuculardan Mustafa Çağlar, Sadi Hoşses, Karındaş Mahmut, Muzaffer ve İstanbul çalgılı gazinolarında hayat bularak gelen bayan okuyuculardan Radife v.s...

Görüyorsunuz ya, sizce hiç yabancı olmıyan artistler, alaturka musiki kısmı şefi Mesut Cemil, sevenlere iyi bir müzik dinletmek için, sanatkârlarına sabahtan akşama kadar pek insafsızca prova yaptırıyor.

İki numaralı studyo, bir kibrit ateşile yanıp kül olacak hale gelen İstanbul Şehir tiyatrosu kadar, belki ondan daha büyük bir salon ve salonda sanatkârlar çalışırken onları seyredebilmek için yüzlerce fotöy...

Biz içeriye sessizce girdik. Şansımız varmış. Riyaseticumbur filarmonik orkestrası bu akşam çalacağı eserleri prova ediyorlar, bu orkestranın şefi cidden büyük bir sanatkâr olan ve Türk dostu Pretoryus dur.

Onlar provaya öyle dalmışlar ki, bizim salona girdiğimizi duymadılar bile...

Prova bitinceye kadar, sizin bu akşam dinliyeceğiniz eseri, yüzlerce keman yaylarını seyrede ede dinledim.

Küçük büyük bütün studyoları gezdik. Hepsinde akşam neşriyatına hazırlık var.

Hariçten pek basit görünen Radyo evi, fennin en son harikası olan aletlerle mücehhez.

Studyodan ilk ses dinleniyor ve sonra ayar edilerek harice veriliyor.

Bizim Radyo evimiz yapılmadan evvel, bir ahbap ile görüşüyordum. Bu arkadaş gece saat birde uyanmış ve radyosunu açmış. Bir istasyon, kaderine konferans çıkmış. Eh! Bu lisana da âşina olduğundan dinlemeğe koyulmuş ve kendi kendine de:

— Yahu! Bu saatte herkes uyuyor, konferansı bu adam kime veriyor? demeğe kalmamış:

(Yaşa a a a!.. diye alkışlar.)

Ahbabın hayalinden geçeni tekzip eden sesler ve alkışlar onu, büsbütün ambale etmiş.

Ve ertesi günü bana:

— Azizim; ecnebiler, dedi, gece yarısı bile konferans dinliyorlar, diye yukarıdaki hikâyeyi ballandıra ballandıra anlattı.

İşte, şimdi içinde bulunduğumuz boş bir oda, öyle aksiseda yapıyor ki.. Nasrettin hocanın hamamından da üstün.

Bir kişi bağırdı mı, beş yüz kişi, bin kişi bağrıyormuş gibi sesler hasıl oluyor.

Demek ki, bizim ahbabın gece yarısındaki konferansını dinliyen ve alkışlıyanlardan biri bu odada imiş...

Bu odanın karşısında bir oda daha var ki, buraya (hayaller) odası demek daha doğru.

Küçük bir havuz.. Havuza akan bir terkos musluğu. Musluk açıldı mı ve mikrofon buradan işledi mi, radyonuzda Niyagara şelâlesinin azgın akışını dinliyorsunuz. Vantilâtörler işledi mi, Karadenizde en şiddetli fırtınanın estiğini duyuyorsunuz. Kuş sesleri, vahşi hayvan sesleri veren düdükler hep bu odada....

Bunlar biliyor musunuz ne işe yarıyor? Söyliyeyim: Radyonuzda bir seyahat hikâyesi dinliyorsunuz. Seyyah,

— Arkası 26 ıncı sayfada —

Hikâye:

BAKIMSIZLAR

YAZAN : KADRİ OĞUZ

Şehirde odun kesiciliği, hamallık.. gibi işlerle çocuklarının nafakasını temine çalışan Solak Ali, bu sabah ta erkenden baltasını omuzlayarak sokağa fırlamıştı. Az sonra karısı Fatma da evden çıktı. Çünkü tıpkı o da kocası gibi çalışmak mecburiyetinde idi..

Fatma çamaşır yıkar, ortalık süpürür, çocuk bakar ve böylelikle kazanabildiği onbeş yirmi kuruşu kocasının günlük kazancını teşkil eden 30 - 40 kuruşa ekleyerek şehrin bu sönük kenar mahallesinde bir kulübeden farksız evine biraz hayat ve ışık katmağa çalışırdı.

Büyük bir sıkıntı içinde yaşadıkları muhakkaktı. Fakat o, buna üzülmüyordu. Evvelce orta halli denecek kadar varlıklı bir çiftçinin kızı olan ve ancak babasının ölümünden sonra yoksulluğun ne olduğunu gören Fatma, zamanla buna da alışmış ve kadere boyun eğmekten başka çare olmadığını anlayarak büyük bir metanet ve tevekkülle kendini hayatın akışına bırakmıştı..

Şimdi onu üzen yalnız bir nokta vardı: elâlemin işlerini görmek, çamaşırını yıkamak ve çocuklarına bakmak için; biri henüz bir buçuk, diğeri beş yaşında olan kendi yavrularını evde yalnız ve bakımsız bırakmak.. Ve bu üzüntünün bir müddettenberi genç anayı her gün biraz daha sarstığı görülüyordu. Netekim Fatma, bu gün de aynı acı ile sokağa çıkmıştı.

Fakat kendini yeise kaptırmanın faidesizliğini çok iyi bilen genç kadın, biraz yürüdükten sonra; hayatın mihnet ve meşakkatlerine göğüs germeğe alışmış metin ve iradeli insanlarda görülen bir silkinişle, ıslak bir ıstırap halinde gözlerinde parlayan içinin acısını yenerek yoluna devam etti...

Emine ve Ahmet evde yine yalnız kalmışlardı. Daha şimdiden yetişkin bir ev hanımı gibi evin bütün işlerini görmeğe çalışan Emine, bir taraftan da kardeşine bakmağa mecburdu.. İkisinin de gözlerinde hayat ve neş'e ışıkları yanan bu sevimli yavrular, bakımsızlıklarına rağmen, o kadar gürbüzdüler ki, görenler sokulup sevmekten kendilerini alamazlardı. Ne çare ki kimsesiz denecek kadar yalnız ve bakımsızdılar...

Fatma sokağa çıktığı zaman Ahmet henüz mışıl mışıl uyuyordu. Emine, annesini kapıya kadar uğurlamıştı. Bu sırada arkadaşlarından komşunun ortanca kızı Zekiye köşedeki mahalle bakkalına gidiyordu.

— Zekiye, nereye gidiyorsun?

— Yüz paralık kömür alacağım, çok üşüdük. Bu gün de yakacak bir çırpi odunumuz yok..

— Annen evde mi?

— Evde, amma şimdi çamaşıra gidecek...

Emine eve döndüğü zaman, sağ elinin baş parmağını ağzında bir meme gibi emen Ahmet henüz uyuyordu. Emine yapacağı ev işlerine nereden başlayacağını düşünürken, uykudan uyanan Ahmedin ağlayan sesi duyuldu:

— Anne!.

Hızla kardeşinin yanına koşan Emine, onu eski ve yamalı bir minderden ibaret yatağından kaldırarak giydirmeğe başladı. Sonra bir parça kuru ekmeği peynirle birlikte ağzında çeyneyerek, yavrusunu besleyen bir ana kumru gibi kardeşini doyurdu. Bu iş te bittikten ve ocakta çalı çırpıdan ibaret bir ateş parladıktan sonra annesinin, çalıştığı evlerden birinden getirdiği eski kırık bir oyuncağı Ahmede verdi.

Fakat onun görülecek daha birçok işleri vardı. Ve Emine çok iyi biliyordu ki Ahmet, bu bebeğe bıktıktan sonra ağlayacak, böylelikle onu, yapacağı işlerden alıkoyacaktı. Bunun için çakır kedi ile babasının Ahmet için odundan yaptığı "baltacı adam„ ı bulmak lâzımdı. Fakat aksilik buya.. "Baltacı adam„ ı bir türlü bulamıyordu. Biraz sonr Eminenin körpe sesi bahçede duyuldu

— Çakır, Çakır!.

Hay aksi şeytan. Çakır kedi de ortada yoktu. Emine öfkeli öfkeli:

— Patla, Çakır! Elime geçtiğin zaman ben sana anlatırım.. Ve, odayı dönerek bu sefer de "Baltacı adam„ ı çıkışmağa başladı:

— Sende nereye sokulup kaldın Sesini çıkarıp, buradayım, desene, aramadığım yer kalmadı...

Emine hem söyleniyor, hem de he tarafı karıştırarak "Baltacı adam„ arıyordu.

— Miyav, miyav !.

Çakırın sesi duyulmuştu. Emine "Şimdi mi keyfin tuttu?„ diyerek ocak başındaki maşayı kavradı ve Çakır karşılamak üzere kapının arkasına saklandı. Fakat tehlikeyi hisseden kurna Çakır, küçük bir zıplayışla sırtını maşadan kurtarmış ve evin biricik mobilyesini teşkil eden köşe sandığını arkasına sığınmıştı.

Bu sırada sokakta çocuk sesleri duyuldu. Bunlar Eminenin mahalle arkadaşları idi. O da çıkmak, onların oyunlarına iştirâk etmek için can atıyordu. Lâkin annesinin: "Sakın kardeşini yalnız bırakıp sokağa çıkmayasın„ tenbihi hatrına gelince, kapının tokmağına uzanan eli geri çekilerek onu bu arzusundan mennetti. Bununla beraber oyun arzusunu yenemiyen ve öğleye kada öteberi işler görmekle vakit geçire Emine, öğleden sonra kendi gibi faki dört beş komşu çocuğunun arasına karışmış bulunuyordu.

. . . .

Emine eve döndüğü zaman hav bir hayli kararmıştı. Güler bir yüzl odaya girdi. Fakat kardeşini bıraktığ yerde bulamayınca uzanan kolları telâşla yanlarına düştü ve zavallı yavrucak odanın ufak penceresinden sıza esmer bir aydınlığın yardımiyle arama

dığı köşe bucak bırakmadı. Ahmet sanki bir sır olmuş ve ortadan kaybolmuştu: Yok, yok; yok!..

Henüz kendini dahi idareden âciz beş yaşında bir yavrucuğun bu vaziyette yapacağını elbette tahmin edersiniz: Bir köşede büzülüp ağlamak..

Emine de öyle yaptı ve belki yarım saatten fazla içini çeke çeke ağladı.

— Anne, anneciğim!. diye hıçkırıyor, küçücük yumruklarıyla gözlerini oğuşturarak soluk yanakları üzerinde yuvarlanan, gözyaşlarını siliyor ve hep o ağlayan sesile:

— Anne, anneciğim!. diye haykırıyordu..

Neden sonra işinden yorgun argın dönen Fatmanın sesi duyuldu:

— Eminem, evlâtlarım!..

Fatmanın gözleri dehşetle açılmıştı. Ahmedi bir kerre daha aramadıkları yer kalmadı. Avlunun bir köşesinde kocası Solak Ali tarafından köpek için yapılan kerpiç kulübeye varıncaya kadar her yer arandı.. ve zavallı ana tekrar odaya dönüp te köşedeki sandığın dibinden sızan kanlara gözü ilişince çığlığı bastı...

Ahmet, odada yalnız kaldığı zaman bu eski köşe sandığının içine girerek ablasından saklanmak istemiş, fakat tam sandığın içine girdiği sırada kapamağa çalıştığı kapağın hızla düşmesi neticesinde kapaktaki iri çivilerden biri alnına saplanmış ve böylelikle katil bakımsızlık, Türk yavruları arasından minimini bir kurban daha alıp götürmüştü...

Şehrin bu sönük kenar mahallesinde bir kulübeden farksız evine biraz hayat ve ışık katmağa çalışırdı.

Posta masrafı bize ait

50 %

TENZİLÂT İLE SATIŞ

Kitabın adı	Yazan	Kr.
Unutulan Adam	Nazım Hikmet	35
Denizaltı Gemisile Yeryüzünü Dolaşma	Muallim İlhami	50
Piyer ve Jan	Hayri Akyürek	50
Bir Kız Böyle Düştü	Cemal Ataç	75
420 Yıl Sonra	Muallim Hüsnü	25
Danunçuyo	Yaşar Sihay	15
Turgut Reis	Ali Rıza Seyfi	100
İskitler	Heredot	50
Tercümeye Dair Mülâhazalar ve Tatbikata Ait Nümuneler	Ali Kemali	150
Şemsettin Sami	Hikmet Turhan	25
Yeni Bir Cihan Harbi	General Ludendorf	100
Andre	İsveç Antropoloji, Coğrafya Heyeti	100
Scott	Miralay Scott	100
Kristof Kolomb	M. N. D.	50
Vilhelm Tell	Mustafa Şerif	25
Jozef Pilsudski	—	25
Pedagoji	Osman Nuri	100
Psikoloji	Münir Raşit	100
Mektepte Psychanalyse	H. Hüsnü	75
İlkmektep Çerçevesi İçinde İş Mektebi	Mansur Tekin	30
İlk Toplu Tedrisin esası olmak üzere Hayat Bilgisi	F. Gündüzalp	100
Hayat Bilgisinin Resimli Tedrisi (Dört mevsim)	Hıf. Raşit	160
Test Usulü	İbrahim Naci	50
Mektepte Aile ile Elbirliği	M. Nedim - M. Nureddin	50
İş Ünitesi	M. Emin Soysal, Esat Onaskut, Sabahat Sıtkı, Nazire	100
Yazı Kitabı	Aka Gündüz	35
Fransız Edebiyatı	Vasfi Mahir	30
Halk ve Ahlâk	A. Nihad	50
Parlak sevinç - Darülfünun Gençliğine	Mustafa Şerif	20
Ziya Paşa	Hayatı - Terciibend - Terkibibend	25
Turan ve Türkler	Fuat Şükrü	35
En G. Türk Manileri	Vasfi Mahir	30

İkizler Serisinin En Güzeli:

Türk İkizleri

Yazan: CAHİT UÇUK

Satıldığı yer: Ankara Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Merkezi

Osmanlı Tarihinden:

GÜLÜNÇ VAK'ALAR

Yazan : RAGIP ŞEVKİ

Dördüncü Mehmet 1647 de on bir yaşında idi. Bir gün divan toplanmıştı. Gürcü Mehmet Paşa sadrâzamlıktan azledilmiş, yerine Tarhuncu Ahmet Paşa getirilmişti.

Tarhuncu, küçük padişahtan mührü alırken ezan okunuyordu. Divan derin bir sessizliğe gömülmüş, bütün paşalar, kazaskerler başlarını eğerek mübarek ezanı dinlemeğe başlamışlardı. Bu sırada küçük padişah, oturduğu muhteşem taht üzerinde, birdenbire şiddetli bir şekilde aksırdı.

Herkes başını kaldırdı. Yaldızlı odanın duvarlarını inleten boğuk sesler duyuldu:

— Elhamdülillaaaah!

Bu hadise Osmanlı cemiyet hayatında mürailiğin ve dalkavukluğun bir şaheseridir.

* * *

Osmanlılarda en çok hürmete lâyık yer divanı hümayundu. Burada padişahın karşısında şeyhislâm, kazaskerler, vezirler ve ülema yer alır, kemali edep ile devlet işleri görüşülürdü. Fakat Kanunî Sultan Süleymandan sonra bu divan da çığrından çıktı.

1589 da yine bir gün divan toplanmıştı. Bir aralık padişahın huzurunda sadrâzam Sinan paşa ile İbrahim paşa arasında şiddetli bir münakaşa başgösterdi. Sinan paşa Üçüncü Mehmede cesaretini göstermek istedi. Gözlerini açarak hasmına baktı:

— Benim için padişaha amelimanda olmuş demişler. Eğer bu sözü söyliyen İbrahim paşa ise gelsin, sarayın bir boşluğunda kendisi ile sırtlaşalım, mızrak oynıyalım! diye bağırdı. Sonra İbrahim paşanın yakasına yapıştı. Zorla götürmek istedi. Araya girildi, ikisi de güç ile ayrıldılar.

* * *

Divanda yeni bir sadrâzam görüldü: Civan kapıcıbaşı Mehmet paşa...

Bu kısa yazılar, en büyük ve en ehemmiyetli hadiselerin, teferruatı atılmış ve özü bırakılmış birer hulâsasıdır. Ragıp Şevki, yıllardanberi topladığı ve halâ da toplamakta devam ettiği bu çok güzel hulâsaların ilk parçalarını evvelki sayılarda vermişti. Yalnız tarih meraklıları değil, dünün feci, garip ve gülünç halini anlamak istiyenler bile bu yazıları büyük bir zevkle takip edeceklerdir. Önümüzdeki sayılarda da Osmanlı tarihinin garip sahnelerinden parçalar bulacaksınız.

Mehmet paşa riyakâr, mürai ve mütebasbıs bir adamdı. Deli İbrahimin her dediğini yapardı. Padişah bile bu mutlak itaattan iğrendi, sebebini sordu.

Civan kapıcıbaşı Mehmet paşa ellerini oğuşturarak şu cevabı verdi:

— Siz yeryüzünün halifesi, Allahın gölgesisiniz. Parlak kalbinizde doğan hareket ediyor, halkı soyuyor, ocaklar

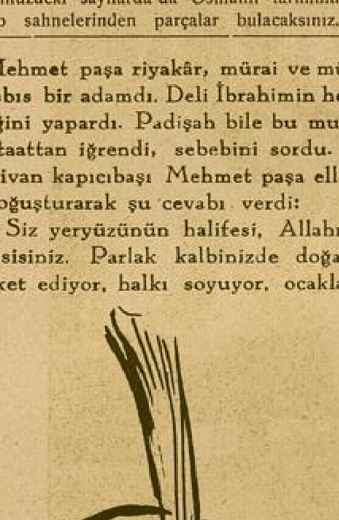

1646 da sadrazamlık makamını işgal eden Melek Ahmet paşa.

herşey Allahın ilhamıdır. Sözle, iş sizden boş yere hata çıkmaz ki itir etmeğe mecalim olsun. İlk bakışta, ak almaz, gibi görünen bazı haller zuhu ederse onun altında gizli hikmetl vardır ki, bize malûm değildir, bu yüzde inkâra ve redde cesaret edemem.

* * *

1647 de İstanbul ulemasının iki b yük rüknü şeyhislâm Ebussuut efen ile İstanbul kadılığından mazul Es efendi arasında müthiş bir hadise v kua geldi.

Bir ramazan günü Esat efendi n zeretini anlatmak, başka birine veril Anadolu kazaskerliğinde hak iddia etn üzere şeyhislâmın karşısına çıktı. Şey islâmı tahkir etti:

— Bire Allahtan korkmaz, bire ri vetci zalim, Anadolu benim hakkım ik niçin başkasına verdin?

— Bire cahil edepsiz, hayasız!. Ad mı oldun ki böyle küstahlığa cür'et ede sin? Bu dil uzunluğu senin ne hadd dir? Sen Sünbül Alinin çırağı de miydin? Bu mevkilere hep rüşvet i himaye ile gelmedin mi? Sen kendi adam mı sanırsın?

Şeyhislâm sözünü bitirir bitirm derhal ağalarına:

— Bire kaldırın şunu, değnek ge rin! diye bağırdı.

Esat efendi götürülmek isteni ayak diredi. Bunu gören şeyhislâm y rinden fırladı. Esat efendinin yakas yapıştı, yumruk, tekme, tokat arasın kavuklar devrildi. Pırıl pırıl çıplak ba lar ortaya çıktı, cübbeler parçalan Böylece ulema sınıfı âleme rezil rü oldu.

* * *

1647 de Anadolu, bir takım serse lerin elinde perişandı. „Celâlî" den eşkiya sürüsü heryerde istediği g söndürüyor, ırzları paymal ediyor Bolu taraflarında vukua gelen bir h dise Celâlîlerin zulmü, gadri ve hu

harlığına en korkunç bir misal teşkil eder:

Eşkiyalardan bir kaçı genç ve bakire bir kıza tasallût etmişler, bu yüzden zavallı da kendisini asmıştı. Ertesi sabah hadise patlak verince eşkiyalar kızın babasının üzerine yürüdüler:

— Sen kızı bizim inadımıza asdın! dediler.

Adamcağızı bir hayli dövdüler, sonra birkaç kuruşunu alıp çekildiler.

* * *

1646 da sadrazamlık makamını işgal eden Melek Ahmet paşa, Girit cengi için büyük bir kalyon yaptırdı. Birgün Bahçekapıda binlerce İstanbullunun önünde dualar ve tebriklerle gemi denize indirilmeğe başlandı. Fakat kuşurlu inşa edildiği için kızakta kayarken birdenbire devrildi. Ve birkaç saniye içinde sular arasında kayboldu. Gemi ile birlikte 50 ye yakın adam da boğulup gitti.

Melek Ahmet paşa bu hali görünce dayanamadı, hüngür, hüngür ağlamağa başladı. Halk bir taraftan:

— Zulüm ile yapılan geminin hali budur! diye bağrıyor, diğer taraftan da:

«Ah ile battı vezirin gemis ideryaya» diye tarih düşürüyordu.

* * *

Şecaat 14 üncü asırda en gözde bir haslet olarak yer tutmuştu. Şeci ve cesur olmıyanlar herkesin gözünden en âdi derekeye düşürülür, hattâ cezalandırılırdı.

İşte 1476 da Tavşanlıda geçen bir vaka buna en canlı bir misal teşkil eder:

Fatih Sultan Mehmet ordusunu Buğdana sevkederken Tavşanlıdan geçiyordu. Anadolu beylerbeyi Davut paşa birkaç saat evvel kazada geçen bir hadiseyi kendisine nakletti.

Osmanlı devrine ait bir tablo: Kadı, bir dul hatunun istidasını gözden geçiriyor.

Tavşanlı pazarında 12 çulhacı, dükkânlarına giren bir tilkiyi tutamamış, hattâ öldürememişlerdi.

Fatih çulhacıların korkaklığını derhal cezalandırdı. Çulhalar her sene Tavşanlı polis müdürüne beşer akçe vermeğe mecbur tutuldular.

* * *

İki defa Fatihin başvezirliğini yapan Mahmut paşa, kerim ve sahavetkâr bir adamdı. Ulemayı ve şûarayı çok severdi. Haftada bir gün sarayında ulemaya büyük bir ziyafet çekerdi. Her seferinde de yemekte içi altın nohutlarla karışık pilâvlar bulunur, herkes kaşığını atarak kısmetini bulmağa çalışırdı.

Mahmut paşa ise sofraya otururken:

— Servete nail olan herkesin ağzında daima ibzal için altın bulunmalıdır; derdi.

* * *

Üçüncü Murat 1584 de İstanbul tersanelerinde büyük bir amiral gemisi inşa ettirdi. Bu yeni geminin ne vakit denize indirilebileceği müneccimlere soruldu. Müneccimler de eşref saatı (!) söylediler. Gemi, müneccim efendilerin tayin ettiği gün ve saatte tekbirlerle denize indirildi.

* * *

1622 de genç Osman aleyhinde isyan kopunca deli Mustafa mahpustan çıkarılmış, asker tarafından padişah ilân edilmişti. Ulema askere nasihat etmek istedi:

— Kardeşler, arkadaşlar, istediğiniz oldu. Sultan Osman tahtta bulundukça yeni bir padişah çıkarılamaz! dediler.

Yeniçeri ve sipahiler kılıçlarını çekerek:

— Elbette yeni padişahı tanıyacaksınız! diye bağırdılar ve hocaların üzerlerine yürüdüler. Hocalar içinde bulunan Kafzade kılıç parıltılarını görünce korkusundan düşüp öldü!

* * *

Genç Osmanın katlinden sonra devlete, meczup Mustafanın anası ile seksenlik bir vezir olan sadrazam Gürcü Mehmet paşa hâkim oldu. Halk:

— Devleti iki kocakarı idare ediyor! diye alay ederlerdi.

* * *

1632 de dördüncü Murat, Kabakulak zade Mehmet efendi, Molla Çelebi Abdürrahim efendi, Ethem zade ve Çavuş zade isimli beş kadının imtihanını bizzat yaptı. Kadılara iki sual sordu:

— Et yememeğe yemin eden bir insan balık yerse yemininden dönmüş olur mu?

Kadı efendilerden dördü ezilip büzüldüler:

— Kitaba müracaat edelim! dediler.

İçlerinden yalnız Ethem zade bu mühim (!) suale şu cevabı verdi:

— Halkın dilinde et dense balık hatıra gelmez ve insanın zihni halığa takılmaz. Et yememeğe yemin eden bir kimse balık yerse yemininden dönmüş olmaz!...

* * *

1607 de Sultan Ahmet Edirnede avlanıyordu. Bir gün deniz seyretmek ve kayık safası yapmak arzuyu şahanesinde bulundular. İstanbuldan Edirneye muhteşem bir kayık getirildi. Tunca nehrine indirildi ve bu suretle padişahın keyfi ve safası yerini buldu.

YARALI KURT

YAZAN:
RAGIP ŞEVKİ

BÜYÜK
EDEBÎ ROMAN

№: 12

— Kalkalım! dedim. Avuçlarımda hapsettiğim elini bıraktım. İkimiz de ayni saniyede ayağa kalkdık. Mehpare, ellerimin sıcaklığını taşıyan elini yavaş yavaş kaldırdı, tam kalbinin üstüne, göğsüne bastırdı.

Beraber yürüdük.

Hamra hanım, merdivenin ilk basamağında duruyordu. Yarı kalabalık arasında sesini kısmağa çalışarak:

— Hah, dedi, çıkdınız sandım! Ben aşağıda bir aralık bir uyku yapmışım ayol, yanağımın biri de ezildi, kızardı.

Mehpareyi birdenbire bir gülmek ihtiyacı kapladı. Peçesini indirerek fıkır fıkır gülmeğe, annesine takılmağa başladı:

— Güzel anneciğim, sevgili anneciğim.. artık ihtiyarlıyorsun... ah, uyudun mu?.. bilseydim, gelir, üstünü örterdim.

Hamra hanım da, yan yan bakarak yarı ciddî bir sesle mırıldandı:

— Bak hele, deli kız, alaya da mı başladın? Elbette ihtiyarladım ayol... Ne sanıyorsun! Süleyman beyin yanında biraz ağırbaşlı olsana..

— Ne ziyanı var hanımefendi, dedim. Mehpare hanım sizin neşenizi taşıyor, bırakın da gülsün!.

Mehpare birdenbire annesinin boynuna atıldı ve peçesini aralayarak ihtiyar kadının yanaklarından öptü, öptü. Hamra hanım kurtulmağa çalışırken:

— Ah, delirdin mi Mehpare?.. ayol âleme maskara oluyoruz. Dur, bırak, ay vallahi kepaze olduk Mehpare! diye çırpınıyordu.

Zavallı Mehpare, içine öyle bir sevinç dolmuştu ki, bir anda taşmak, bağırmak, haykırmak ihtiyacile kıvranıyor. O durgun hali birdenbire yokoldu. Gözlerinin içinde büyük bir saadet var, hep gülmek istiyor, arasıra başını bana doğru çevirerek, birkaç saniye yüzüme bakıyor. Lâcivert peçesi altında gözleri daha güzel, daha tatlı bir renkle parlıyor, bir nar çiçeğine benziyen dudakları geriliyor, beyaz, bembeyaz dişleri meydana çıkıyor: Mehpare gülüyor..

***

Hamra hanım tramvaya binip uzaklaşdıktan sonra Mehpareye dönerek:

— Şimdi yalnız bana kaldınız, dedim. Şimdi yalnız benimsiniz. Sizi ne yapmamı istiyorsunuz?.

Mehpare gülerek mırıldandı:

— Sihirli halınız varsa binelim de, Bağdada gidelim.

— Amma sevişerek....

— . . . . .

Bir otomobile binerek, yanyana oturduk. Mehparenin bir elini avuçlarım içine aldım... okşamağa başladım. İkimiz de bütün yol sustuk. O, belki sadece beni düşünüyordu. Ben ise, onu ve Mehlikayı..

Üç geçe var ki, Mehlikayı aramadım. Onunla karşılaşmaktan çekiniyorum. Artık o, benim için manasını kaybetmiş bir taşbebeğe benziyor. Bütün hissî coşkunluklarına rağmen Mehlika artık gönlümde bir sonbahar hüznü ile kaybolup gidiyor. Şimdi, sadece Mehpareyi, gençliği, güzelliği ve canlılığı ile bu iri lâcivert gözlü genç kızı düşünüyorum. Gönlümün bütün genişliğini dolduran bu genç kız, benim için bitip tükenmez bir sevgi kaynağıdır. Onun güzel başını avuçlarım içine alarak uzun uzun gözlerine bakmak, sadece ona bakmak istiyorum. Ah, Mehpare bana, başkalarından uzak, başkalarının gözlerinden gizli, bir köşede, bir küçük bahçede, minimini bir odada yalnız yaşamak ihtiyacını veriyor. Mehpare, dalında bütün renkleri ile açan bir zerdali çiçeğine benziyor ki, insanda sadece seyretmek, renklerini, çizgılarını, kıvrımları ve tazeliğini seyretmek arzusunu uyandırıyor. Mehpare terziden çok çabuk çıktı. Yanıma oturduğu zamam yüzüme baktı:

— Beni nereye götürmek istiyorsunuz? dedi.

— Nereye mi? nereye istersem gider misiniz?

— Evet...

— O halde... Mehpare, hanım bana bu kadar büyük bahtiyarlık vermeyiniz. Kalbim sevinçten okadar çok çarpıyor ki...

Otomobil Harbiyeye doğru yol almağa başladığı zaman Mehpare önüne bakarak:

— Size birşey sormak istiyorum? dedi.

— Sorun Mehpare hanım?.

— Hayır, bana sadece Mehpare, deyiniz. Bu daha çok hoşuma gidiyor.

— Peki, sor Mehpare...

— Ben... Bukadar çabuk sizin beni sevmenize... imkân görmiyorum.

Eğilip avuçlarım içindeki elini öptüm, sonra, başımı omuzlarına yaklaştırarak dedim ki:

— Bahçelerde, kırlarda henüz açılmamış çiçekler görmediniz mi? günler geçse, bu çiçekler bir türlü goncalarını serperek dağılıp açılmazlar. Çünkü gökyüzü bulutla kaplıdır. Vakta ki bir sabah güneş doğar, masmavi gökyüzünden toprağa akar ve buzmeleri bu açılmamış çiçeği de okşamağa başlar. O zaman, bu boynu bükük çiçek dalıyle canlanarak, kuşlar gibi kanatlanarak açılır...

Mehpare tatlı bir sesle mırıldandı:

— Ne güzel söylüyorsunuz. Amma, ben bundan hiç birşey anlamadım.

— Daha sade söyliyeceğim: Bir gece size geldim, Şehrazadın o güzel masalını anlattım. Yüzüme öyle güzel bakıyordun ki, bu iri gözlerinin içinde ne çok sevgi ışıkları parlıyordu. Sonra bir gün sana yine vapurda rastgeldim.. fondanlarımı verdiğim gün.. Ah o gün güzel, daha güzel bakıyordun. Sanki yıllardanberi sevişen iki insan gibiydin. Gözlerinde ne çok aşk vardı. Bana ne güzel bakıyordun.. O gün sandım ki, benden önce, benden gizli sen beni seviyorsun...

Mehpare hırçın hırçın omuzlarını sallıyarak:

— Hayır.. Hayır.. Yanlış anlamışsınız, diye haykırdı.

— Belki yanlıştı. Belki de sen bile farkına varmadın, böyle bir hissin tesiri altında idin, fakat ne güzel his, ne güzel his...

Mehpare vücudunu omuzlarıma yaslayarak bütün yol sustu, avuçlarım içine bıraktığı elini arasıra oynatmağa ve parmaklarımı sıkmağa başladı. Dalgın, düşünceli idi. Arasıra başını omuzumdan kaldırarak yüzüme bakıyor, hafifce gülerek yeniden eski vaziyetini alıyordu.

— Şişlide bir apartman kapısı önünde otomobili durdurduğum zaman Mehpare silkinerek doğruldu:

— Nereye gidiyoruz?. dedi.

Elimle apartmanı göstererek:

— Evime, diye cevap verdim. Benim burada üç küçük odam ve bir salonum var!..

Mehpare birdenbire elimi tutarak:

— Hayır, dedi. Hayır.. inmiyelim. Dönelim. Beni Maçkaya, teyzeme bırakın... Yalvarırım size...

— Fakat Mehpare...

— Hayır, hayır.. Başka bir zaman... başka bir gün geliriz.. Bu gün okadar mesudum ki, bu saadetin yıkılmasından korkuyorum. Hayır.. İsterseniz, böylece yanyana şehri dolaşırız.. Yalvarırım size...

— Peki Mehpare... Sen üzülme... İstediğin olsun.. Halbuki biz orada başbaşa, yalnız ikimiz kalacaktık.. Seni bütün gözlerden uzak, tek başıma sevecektim..

— Hayır... Hayır.. Allahaşkına gitmiyelim..

— Peki... şoför, bizi istediğin yerde dolaştır...

Mehpare korkudan oturduğu yere büzülerek başını göğsüme bıraktı, otomobil hareket edince derin bir nefes aldı. Sonra bir elini yavaş yavaş omuzuma uzattı: kısık bir sesle:

— Okadar çok korktum ki.... diye mırıldandı.

— Fakat niçin Mehpare?.. Ben seni korkutuyor muyum?.

— Hayır.. Hayır.. Sizden korkmuyorum. Korktuğum şey, benim küçük, zaif, zavallı bir kız oluşumdur. Kalbimde okadar çok yer aldınız ki, ufak bir heyecanla nefes alamamaktan ve ölmekten korkuyorum...

— . . . . . .

— Size doyamadan ölmek istemeyorum.. Beni bilmiyorsunuz.. Ben, kaç ay var ki, sizin için gözyaşı döktüm.. Ah, bunları söylemek istemezdim amma, sizin yanınızda, sizin sıcaklığınızda çocuklardan daha küçük oluyorum...

Mehlika yüzünü göğsüme kapamıştı, kesik, kısık bir sesle konuşuyordu. Bir aralık başını göğsüme okadar bastırdı ki, avuçlarımla şakaklarından tutup başını kaldırdım. Gözleri yaşlıydı ve bir çocuk yüzü gibi, çehresinin bütün çizgileri gerilmişti:

— Ağlıyor musun Mehpare? dedim. Halbuki, ikimiz de okadar bahtıyarız ki, sevinçten gülmemiz, kahkahalarla gülmemiz lâzım..

Islak gözlerini birkaç defa kırpıştırarak güldü, burnunu büzdü, dişleri arasından dilini çıkararak bir çocuk maskaralığı yaptı, sonra başını yeniden göğsüme bıraktı:

— Biliyor musunuz?. o gece, sizi balkonda seyrederken nasıl ağladım. Sanıyordum ki, bir başkasını, bir başka kadını düşünüyordunuz?. Kuzum söyleyin bana, kimi düşünüyordunuz?.

— O gece mi?. Hatırlıyamıyorum. O kadar zaman geçti ki.....

İçimden: «Seni düşünüyordum küçüğüm, ilk defa seni düşünüyordum!» dedim..

— Hem, bir erkek, düşündüğü zaman sadece bir kadın mı düşünür.. Amma, seni düşünmüş olsaydım, bahtiyar olurdum Mehpare...

— Ah, beni nasıl düşünebilirdiniz ki, bir defa bile gelip beni görmediniz.

Sustu. Parmaklariyle, caketimin düğmeleriyle oynuyordu. Bir aralık başını kaldırarak yüzüme baktı, uzun uzun baktı. Vücudunu yukarıya doğru çekti ve başı başıma daha çok yaklaştı. Adeta ağız ağıza konuşmağa başladık.

— Halâ inanamıyorum, halâ inanamıyorum Süleyman bey.. Şimdi, ikide birde gözlerimi kırpıştırarak, elimle vücudunuzu yoklayarak, yüzünüze bakarak, bütün bunların bir ruya mı, yoksa hakikat mı olduğunu anlamak istiyorum. Sizin yüzünüzü gördüğüm zaman ve sesinizi duyunca rahatlıyorum. İçimde sevinçten ağlamak için bir arzu duyuyordum. Halbuki, kaç ay oldu ki, ümitsizce gözyaşı döküyorum. Ah, sizi ne çok seviyorum bilseniz, benim kocaman gururum, büyük gururum, zavallı gururum. Bütün bunları asla, ölsem söyleyemiyeceğimi sanıyordum. Fakat işte, görüyorsunuzya.. işidiyorsunuzya...

Başını yeniden kaldırıp gözlerime baktı:

— Beni âciz, biçare ve düşük bir kız olarak görmiyorsunuz, değil mi?..

— Neler söylüyorsun Mehpare? Bilâkis, bukadar açık yürekli olduğun için seni daha çok seviyorum, benim küçük kızım, sen benim kalbimden daha çok bana yakınsın!.

— Ah, ne mesudum. Zavallı ablacığım, benim gönlümde bir aşk yattığını nasıl da hisetti. Fakat ah, artık ümitsiz ve betbahat değilim!..

— Ablana herşeyi söyledin mi?.

— Hayır.. Fakat benim bir erkeği sevdiğimi anladı. Bir gece odama geldi ve beni kolları arasına alarak sordu, okşadı. Fakat söylemedim, hiçbir şey söylemedim.

— Yine söyleme Mehpare.. Seviştiğimizi yalnız ikimiz bilelim.

— Nasıl isterseniz... Yeter ki, beni seviniz, çok seviniz!..

Sonbahar havası İstanbul caddeleri üstüne akşamı çok çabuk indirmeğe başladı. Geçtiğimiz yollarda tektük elektrik ışıkları görünüyor. Otomobilin yarı karanlığında, Mehpare, koyu lâcivert çarşafile kaybolmuş gibi duruyor. Onun sade sarı güzel saçlarını ve beyaz yüzünü görüyorum.

Saatlar ne çabuk geçti, biz nereleri dolaştık, hatırlamıyorum.

Bir aralık Mehpare birdenbire doğrularak dışarı baktı:

— Akşam olmuş.. Ah, annem beni merak edecek.. Neredeyiz?..

— Beşiktaşta...

— Ah, söyleyin de Maçkaya gidelim..

Şoför Akaretler yokuşuna sapınca Mehpare kolumu tutarak:

— Beni ne zaman göreceksiniz?

— Ne zaman istersen sevgilim.. İstersen yarın...

— Hayır.. Yarın Maçkada, teyzemdeyim. Öbürgün de cuma.. Cumartesi günü beni vapurda bulur musunuz?

— Elbette.. Fakat Mehpare... Sana kızıyorum..

— A... Neden?.

— Çünkü sen beni, benim seni sevdiğimden çok fazla sevmek istiyorsun?

Mehpare kesik kesik gülerek yeniden başını göğsüme koydu:

— Yalvarırım size, bırakın ben sizi daha çok seveyim.

— 5 —

Mehlikadan Doktor Süleymana ilk mektup

« Ve Yakup Raheli öptü
ve yüksek sesle ağladı »
Tevrat - Tekvin 29

" Havasız bir yerde kalmış ve kanatlarını açamaz hale gelmiş bir kuş gibiyim Süleyman.. Herşeyi biliyorum. Mehpare ile yerimizi değiştirdik, eskiden zavallı olan o idi, şimdi ise ben... Ah, bunu bana nasıl yaptın Süleyman?. Senin insafsız bir erkek olduğunu bana çok kimseler söyledi, fakat bukadar insafsızlığını tasavvur edemezdim. Dün Mehpare bir fırtına gibi eve girdi. Sevinci gözlerinden, yüzünden ve göğsünden berrak ve tannan seslerle fışkırıyordu. İçeriye, odama girer girmez, başından pelerinini fırlâtıp attı, sonra birdenbire kollarını açarak üzerime koştu, beni kucakladı, vücudumu acıtırcesine sıkmağa, yanaklarımı ısırırcasına öpmeğe başladı. Sevinçten sesi titriyor:

— Arkası var —

ZAMANIMIZDA HER EV KADINI BİR ŞAMPİYONDUR

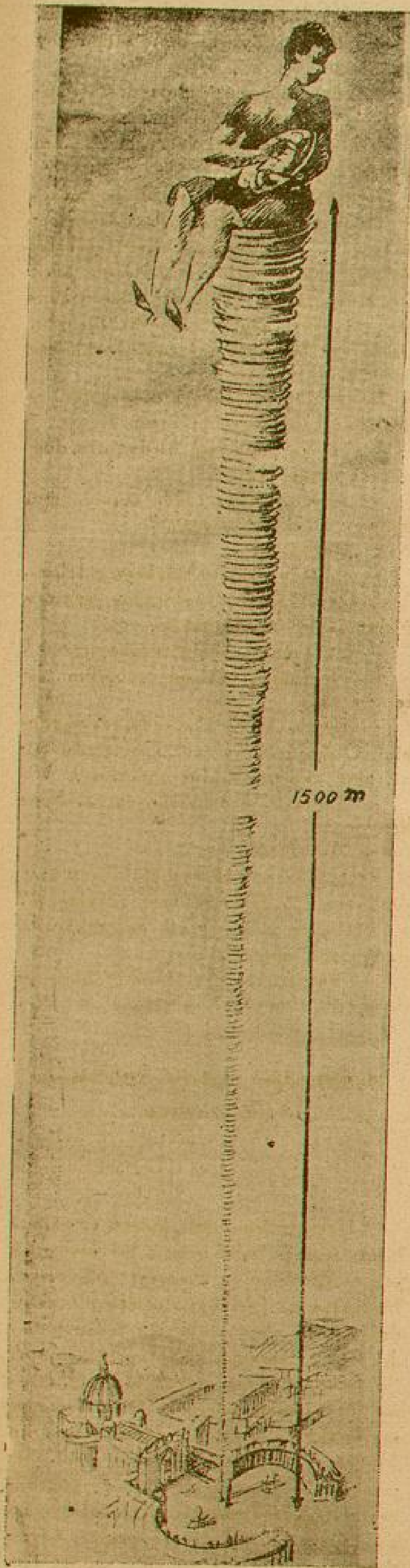

Bütün tabakları üstüste yığacak olursak Romadaki. San Petro kilisesinden on iki defa yüksek olan 1500 metrelik bir kuleye sahip oluruz.

Birçok erkekler, evlerinde rahat dö. şeklerinde otururlarken eşlerine:

— Sizin işleriniz de iş midir canım! Hele bizim gibi ekmek derdine düşünüz de görürsünüz! diye mırıldanarak, getirdikleri bir lokma ekmeği eşlerinin başlarına kakmak isterler. Fakat, bu hareketlerinin hiç de doğru olmadığını düşünmezler. Çünkü, kadın da erkek kadar yorulan bir mahlûktur.

Kadınların ev işlerinden en kolay görünenlerden birini alarak yirmi beş yıl ile hesap edecek olursak, görürüz ki kadınların herbiri hürmete lâyik birer şampiyondurlar. Biz bu tıynette olan erkeklere, bu iddiamızı isbat etmek için, aşağıda birkaç basit işin hesap ve neticelerini okuyucularımız vasıtasıyla sunuyoruz:

Camları silmek

Şüphesiz ki, kadınların ev işlerinin başlıcalarından birini de pencerelerin camlarını silmek teşkil eder. Bunu her nekadar hergün yapmazlarsa da, yaptıkları zaman de çok vakit kaybederler. Biz şayet, bir kadının yirmi beş yıl içerisinde sildiği camları bir araya getirerek sıra ile dizecek olursak, bunların bir radyo istasyonu direğini aşmak üzere olduğunu görürüz.

***

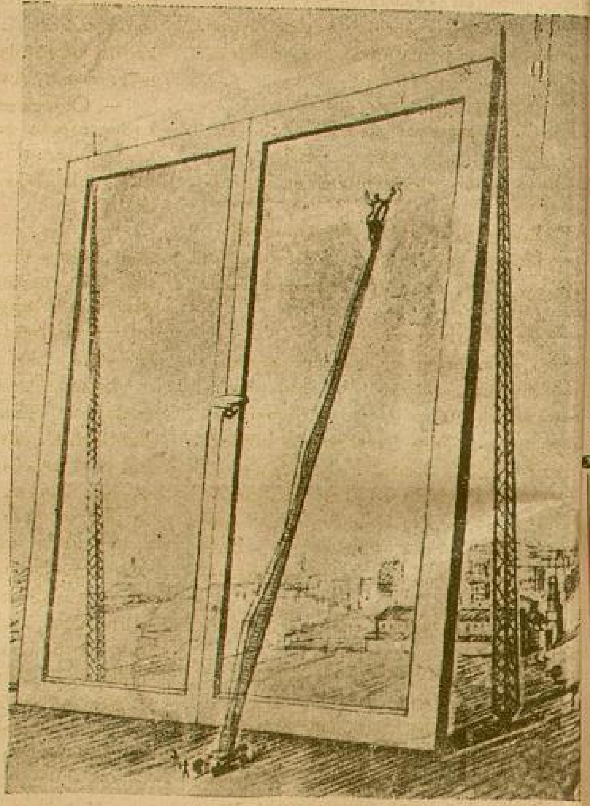

Sildiği camları bir araya getirerek sıra ile dizecek olursak, bunların bir radyo istasyonu direğini aşmak üzere olduğunu görürüz.

Bulaşık yıkamak.

Farzedelim ki, bir evin altı nufusu vardır. Bunlar günde iki defa yemek yiyorlar. Ev kadınının günde k...

Bir kadının, dünyanın en küçük spor stadını dolduracak mikdarda, evden çöp attığını görmüş oluruz.

abak yıkaması lâzımgelir ?
Biz insaflıca hareket ederek günde nbeş tabak hesaplıyalım. Bu hesaba ıazaran bir kadının bir senede 5475 ta-ıak yıkaması lâzımgelir. Bunu, yirmi beş ene ile zarbedecek olursak yekûnunun 36.875 tabak tuttuğunu görürüz. Şüp-ıesiz ki, bu kadar müddet içerisinde nsan misafirsiz de kalmaz. Gelen mi-ısafirlerin yemek tabaklarını da bunlara lâve edersek 150.000 tabağa varır. Her abağın kalınlığı bir santimetre olduğuna ıazaran bütün tabakları üstüste yığacak lursak Romadaki San Petro kilisesin-den on iki defa yüksek olan 1500 met-relik bir kuleye sahip oluruz.

Bunun yirmi beş yılda kaç bin aç sporcuyu doyuracağını tahmin edersiniz? Hesabını siz de yapın, göreceksiniz ki tam 100.000 kişiyi.

37 metre yüksekliğinde bir fincanın içerisinde 53700 litre süt kaynatmış olduğuna şahit oluruz.

Açları doyurmak.

Kadının en basit görünen ev işlerinden biri de ekmek kesmektir. Farzedelim ki, bir kadın günde bir kilo ekmeği beş kişiye taksim ediyor. Bunun yirmi beş yılda kaç bin aç sporcuyu doyuracağını tahmin edersiniz ? Hesabını siz de yapın, göreceksiniz ki tam 100 000 kişiyi.

Süpürge.

Kadınların günlük hizmetlerinden biri de süpürgedir. Eğer, her günkü bu mesailerini yirmi beş yıl ile zarbedecek olursak, bir kadının dünyanın en büyük spor stadını dolduracak mikdarda evden çöp attığını görmüş oluruz.

Kadının pişirdiği süt.

Bir evin altı nufusu olsa ve bunlar hergün birer bardak süt içseler. Ev kadınının pişirdiği bu sütleri yirmi beş yıl ile zarbedersek 37 metre yüksekliğinde bir fincanın içerisinde 53700 litre süt kaynatmış olduğuna şahit oluruz.

BÜYÜK ADAMLARIN SON SÖZLERİ

Yazan: Enver Naci

Ölenenlerin arkasından duyulan ıstırap din telâkkilerinin değişmesile - öbür dünyada tekrar görüşme ihtimalinin azalması yüzünden - daha acı ve sızlatıcı oluyor. Hele ölen olgun bir insansa iki ölümle karşılaşmış gibi acınıyoruz. O, inandığını ve tapındığını sayıklaya sayıklaya gözlerini yumarken, karşısında bir iki hıçkırık arasından bir kaç damla gözyaşı dökmekten başka birşey yapamıyoruz.

Hayattan ümidini kesmiş bir hasta, yatağında ölüm atmosferini son sözlerile beraber teneffüs eder. İçinde dünyalık bir şey bırakmamak için ciğerlerindeki hava zerrelerini bile dışarı atarak hayata gözlerini yumar. Ve bu son nefesle beraber dünyaya belki de hiç sönmiyecek hoş bir seda salar. Hayatın maddiliğinden esirî âlemine kurtulan bir vücutken, sadece bir ruh oluveren bir insanın son sözü, dünyadaki son emelinin kanmıyan - belki de hasretli - bir ifadesidir.

Ölüm döşeğinde söylenen son sözler, ölenin hayatının en yakın mazisinde pek kuvvetli izler bırakan sevgilerin, gayelerin, ideallerin kendisinden ve hülasasından başka şeyler değildir.

İşte tanınmış garp büyüklerinden Göte :

— Perdeleri kaldırın, biraz daha ışık girsin !

Russo :

— Pencereleri açın, yeşilliği göreyim.

İmparator Ogüst :

— Artık komedya bitti !

Madam Rolland :

— Ey hürriyet, senin namına ne cinayetler işleniyor !. demiş ve ölmüşler...

Şu kısa sözler bu adamların inandıkları, tapındıkları şeylerin birer formülü değil midir ?.

Son sözlerin birer ideal ifade ettiği yalnız büyük gayeler taşıyanların ağızlarından işidilmiş değildir. Hemen herkes inandığı ve yapmak istediği şeyi sayıklayarak ölür. Bir buhran neticesinde manasız sözlerle hayata gözlerini kapayanlar da yok değildir. Fakat hasta bir baba herşeyden evvel çocuklarını hatırlar ve son sözlerile onların korunmasını tekrar vasiyet eder.

Bir insanın ölürken ağzından çıkan son sözlerine bakarak onun son emelini, en yakın mazisinin mahiyetini bulabiliriz. Şahsiyetlerini pek iyi bildiğimiz bazı Türk simaların son sözleri, bize hayatlarını ve sevgilerini de anlatacak kadar vazıhtırlar :

Tokadı Zade Şekip :

1932 Birinciteşrininde, bir gece sabaha karşı, oğlu Nasır kanserden öldü. Bu felâketten üç saat sonra Şekip kendisini sokağa attı. Tramvayda bir ecnebi ona :

— Başın sağ olsun ! dedi.

— Böyle baş kopsun !. diye cevap verdi.

Her zaman oturduğu kahvenin dış tarafında, intihar için tabancasını çıkaracağı bir sırada, kahvenin yanından geçen bir mektep muallimi kendisine selâm vermiş, o da derhal sandalyasından kalkarak hürmetle selâmı ifa ettikten sonra tabanbasını kalbine sıkmıştır. İçli şairin son sözünü bu çok ince olan son hareketi takibetmiştir.

Ahmet Haşim :

Onu öldüren yine hümmalı zihninin bir hamlesi, heyecanlı bir hareketi olmuştur. Haşim, sabahtan beri vücudunün yeni bir haline dikkat ediyordu. Zihnini işgal eden bu vaziyetten ve o esnada aklına gelen bir akıbetten (Üremi tehlikesinden) ürkerek birdenbire ayağa fırlamış. Yere çıplak ayaklarile bastığını gören yanındaki bayan, terliklerini giymesini söyleyince Haşim :

— Canım, şimdi bunun da sırası mı? demiştir.

Bu fırlayış ve bu sıçrayış onun kalbinde had bir tevessüe, bir sekteye sebep olarak ölümile neticelenmiştir.

Celâl Sahir :

Büyük kriz geldiği zaman yanında bulunan karısı ile kardeşine ancak işitilebilen bir sesle şöyle söyledi :

— Ölüyorum... Sönüyorum artık.. Beni merasimsiz gömünüz. Kimse benim için rahatsız olmasın. Çelenk filân da istemem. Onların parasını Tayyare cemiyetine versinler !

Ve küçüklerini hatırlıyarak :

— Sakın ölümümü onlardan gizlemeyiniz !. Babalarının öldüğünü yavrularıma söyleyiniz! demiş ve sönmüştü.

Son sayfası kapanan bir çılgınlık hikâyesinin bilinmedik tarafları:

GÜZEL HAYDUT BESİNİN ÖLÜMÜ

Seyit Rızanın karısı Dersim dağlarında bir mel'â-net timsali olduğunu son hareketiyle göstermişti. Onun ölümüne uzaktan şahit olan Seyit Rıza, gözlerini kapadı ve bir çılgın gibi ilerideki dağların ormanlarına daldı.

●

Tunçeli hakkında B. Vedat Ürfinin yazdığı bu yazılar bize, o sarp dağlardaki asilerin çılgınlıklarının bilinmedik bazı hikâyelerini de anlatmaktadır. Zevkle okunacağından emin olduğumuz bu yazıların birncisi önce neşretmiştik; bu gün ikincisini sunuyoruz

●

Yazan: Vedat Ürfi BENGÜ

— Rıza!.. dedi. Başka çare kalmadı!.. Gitmeliyiz

Çılgın bir ihtirasın meş'um tezahürü olan son senelerdeki Dersim kıyam hareketi, her gün yeni bir hezimet içinde eridikçe Seyit Rıza elbet ne yapacağını şaşırmağa başlıyor, son bir ümitle şuraya buraya başvuruyordu.

Cemaat toplantısı olan "HALVORİ„ müzakeratında ilk defa olarak düşman aşiret reisleri, karşı karşıya gelmiş, elçisiz konuşmuştu. Bütün nüfuzuna rağmen Seyit Rıza, birçok kabilelerin kendisine karşı büyük bir kin beslediğini çok iyi bilirdi. Bunun içindir ki kendi mıntakasına yabancı aşiretleri sokmaz, bilhassa şüpheli gibi gördüğü yolcuları sıkı sorgulara çekerdi. Arkasında daima silâhlı adamlar bulundurması, bir yola gideceği zaman gizlice adamlar göndererek etrafı tarassut ettirmesi, herkese fenalık eden ve şahsî menfaatleri uğruna birçok kabile ezen bu adamın, günün birinde hayatına kasdedileceğini iyi bilmesinden dolayı idi. Elçiler vasıtasile yapılan ilk toplantılarda, her aşiretin kendi mıntakasında, Devlet işlerine karşı gelmesi kararlaştırılmıştı. Bu cümleden olarak ta her aşiret, yakınındaki karakollara hücum etmiş, köprüleri yakmak teşebbüsünde bulunmuş, şuraya buraya ateş açmıştı. Devlet kuvvetinin mefhumunu anlamadan başlanılan bu çılgın hareket bittabi aşiretler lehinde en küçük bir netice bile veremezdi. Her hareket tam bir muvaffakiyetsizliğe uğrayınca, kıyama yeltenen aşiret reisleri telâşa başlamışlardı. Bunun üzerinedir ki Seyit Rıza, hertürlü şahsî kinlerin unutularak Devletin kuvvetlerine karşı aşiretlerin bir ittihat teşkil etmelerini teklif etmiş ve ilk defa olarak mahut "Demenan„ aşireti reisi Cebrail ile Munzur suyu kıyılarında karşı karşıya gelmişti. Bu adam, biaman bir düşmanıydı. Herhangi bir fenalık ihtimaline karşı Seyit Rıza yine Cebrailin yanıbaşına sokulmamış, müzakere Munzur nehrinin kıyılarında, bir sahilden öbür sahile bağırmak suretile uzaktan uzağa yapılmıştı. Halvori toplantısına Kureyşhan kabilesinden de Kolbaşıları iştirâk etmişti. Ant makamına Munzur suyundan birer avuç içildikten sonra aşiretler yeniden harekete geçmişler, fakat Devlet otoritesinin kat'î darbeleri altında bu sefer de pek tabiî olarak hezimete uğramışlardı.

"Demnan„ lıların da diğerleri gibi birer birer teslim olmağa başladıkları kendisine haber verildiği akşm Seyit Rıza, hiddetten ne yapacağını şaşırdı. Anladı ki artık ne meş'um propagandaları müessirdir, ne de ant içmelerden bir fayda vardır. Tehlikeden uzak kalmak için köyden köye göçetti. Yeni tedbirlere baş vurmak istedi.

Gizli adamları, kendisine haber getiriyorlardı. Bunlar, her yanda Devlet otoritesinin zaferini anlatıyor, aşiretlerin Hükûmete birer birer teslim olduklarını öğretiyordu.

Bir akşamdı. Seyit Rızaya yine bir çok haber getirdiler. Kendi tabirince "Allahın torunu", ayağa fırladı ve adamlarına:

— Bu ne iş?... diye haykırdı. Bu kadar insanlar var!.. Bunların hepsi d dağlarımızın sırlarını, geçitlerimizi kimsece malûm olmıyan taraflarını bilirler!.. Nasıl olur da mevzi alamazlar ve tutunamazlar!..

İçlerinden birisi:

— Ya Seyit!.. dedi. Bu sefe kuvvetler, eski vakitlerin korkak nefe leri gibi değildir. Bunları, Gazi yetiş tirdi. Bunlar, O'nun çocuklarıdır. Da dinlemezler, dededen korkmazlar, e yalçın kayaları aşmasını bilirler!.. Yerden geçilemiyecek taraflara hava dan inerler!..

Seyit Rızanın kalın kaşları çatıldı Ağır eli, doğruyu söyliyen adama şid detli bir tokat yapıştırdı. Sinirlerine hâkim değildi. Anlaşılmaz sözler mırıl danıyor, sakalı titriyor, kendi kendine dövünüyordu

Ne de olsa karısı Besi, elinden de rebeylik kuvvetinin gideceği düşünce sile ne yaptığını bilmiyen bu muhteri insandan daha itidalli düşünüyordu:

— Rıza!.. dedi. Başka çare kal madı!.. Gitmeliyiz!..

— Nereye?.

— Uzak yerlere!..

— Ya topraklarım?... Varım, yo ğum?..

Besi, Rızayı içeri çekti. Yavaşcacık fısıldadı:

— Bütün aşiretler teslim oldu Elinde adamın kalmadı. En güvendik lerin kaçtı. Toprakların, canından da kıymetli değil a!... Bütün geçitleri biliyorsun. Elbet, bir tarafa ulaşır, ken dimizi kurtarırız!..

İşte bunun üzerinedir ki maneviyatı büsbütün kırılan Seyit Rıza, çılgın bir ihtiras uğruna kan döktürttüğü yerlerden ümitsiz, halsiz, kaçmağa karar verdi. Yanında 35 silâhlı vardı. Birisi de haksız yere tokat yedikten sonra kaçmıştı. Otuzbeş kişilik avenesile yola koyuldu. Karısından başka kızı da yanında idi. Leylâ adındaki bu kızını, Abbasuşağının hunhar reisi çok severdi. O da babasına çok yalvarmış, hayatını kurtarmasını dilemişti.

Bir yandan Devlet otoriteleri Tunceline ışık serperken, öbür tarafta 35 kişilik bir kafile başlarında Seyitleri ve ailesi olduğu halde gece karanlıklarına doğru daldı. Yanlarına birkaç davar da almışlardı. Epiy keçileri vardı.

En mühim mesele, gidilecek istikameti seçmekti. Her yana Devlet kuvvetleri hâkimdi. Her tarafta tam bir asayiş sağlanmıştı. Bu şerait içinde artık herhangi bir aşiretten yardım dilemek te Seyit Rıza için imkânsızdı.

Seyit Rıza çok müşkül mevkide idi. Cenuba inemezdi. Hükûmet kuvvetleri her yanda hâkimdi. Şimale gidemezdi, Kalan ve Koçuşağı gibi aşiretler vardı. Bu mıntakada Hükûmet memurları normal bir şekilde çalışıyordu. Garp tıkalıydı. Şark hakeza. Bu vaziyet karşısında, kendisi için en ehven gördüğü şimale doğru gitmeği tercih etti. Tabiî arızalar, yalçın kayalar belki işini kolaylaştırabilirdi.

Vücuden bitmiş, fikren salaklaşmıştı. Büyük bir vehim içinde dört yanı süzüyor, bazen söylenileni anlıyamıyacak kadar dalıyordu. Kızı Leylâ hep yanıbaşında idi. Karısı Besi, omuzunda tüfek, kafileye kumanda ediyordu. Ermeni güzeli Dersim dağlarının en usta nişancılarından birisi idi. Bütün çocukluğunu, ormanlarda tüfek atmakla geçirmişti.

Firariler kafilesi, çok büyük meşakkatlere göğüs germek mecburiyetinde kaldı. Ormanlarda geceledi, keçilerin bile güç çıkabileceği yalçın kayalara tırmanarak oralardaki gizli mağaralarda bazen günlerce saklı kaldı. Hattâ bir defasında, tarama ameliyesi yapan cesur ve genç bir subayın kumandasındaki müfrezenin onları yakalamasına ramak kaldı. Yarım saat gecikselerdi hepsi birden kanunun pençesine düşecekti. Gün oldu, sığınaklarından çıkamıyan Seyit Rıza ve avenesi, susuz bile kaldı.

Artık Abbasuşağı mıntakasından bir an evvel uzaklaşmak lâzımgeliyordu. Gizli geçitlerden şimalde kuytu bir dereye kadar ulaşabildiler. Bu dere, Koçuşağı ile Ferhatuşağı aşiretlerinin mıntakaları arasında idi. Vaziyetleri çok tehlikeliydi. Bu aşiretlere göründükleri takdirde felâket muhakkaktı. Mıntakanın ormanlık olması, kimse tarafından görünmemelerine yardım ediyordu. Büyük ağaçlar, bu dedenin yukarı tepelerden de görünmesine mani oluyordu. Seyit Rıza ümitsizdi. Burada uzun zaman kalamıyacaklarını biliyordu. Nasıl hududu aşabileceğini düşünüyordu. Bir ara Besi, civar köylere bizzat giderek, alelâde bir kadın yolcu gibi misafir kalmağı ve casusluk etmeği düşündü. Bundan da vaçgeçildi. Besinin güzelliği, bütün aşiretler içinde dillere destan olmuştu. Tanıyanlar bulunabilirdi. Bu kadar güzel bir kadının bu yerlerde yalnız başına ne yapabileceği düşünülür, şüphelenenler olurdu. Hususile, her yanda Hükûmetin tedbirler aldığı ve köylere malûmat verildiği şüphesizdi. Bir hal çaresi bulunana kadar bu ıssız mıntakada kalınması kararlaştırıldı. Yakınlardaki tepelere birer gözcü gönderiliyor, etraf daimî kontrol ediliyordu.

Böylece beş, altı gün geçti. Artık kimsede takat kalmamıştı. Tepelere gönderilen nöbetçiler bile yavaş yavaş tenbellik arazı göstermeğe başlamıştı. Evvelce bir mabut gibi taptıkları Seyit Rızaya, şimdi herkes alelâde bir arkadaş muamelesi yapıyor, saygı göstermiyordu. Abbasuşağının sabık reisi buna kimbilir ne kadar içerleniyordu. Ses çıkaramıyordu. Vaziyet çok nazikti. En ufak bir isyan hareketi, onu dağ başlarında yalnız bırakabilirdi. Böyle bir hal, belki çoktan tahaddüs edecekti de. Güzel Besinin tavırları, teşvikleri, aveneyi reisten uzaklaştırmıyan baş âmil idi.

Bir gün, Seyit Rıza uyanır uyanmaz haykırdı, su istedi, yüzünde müdhiş korku izi vardı.

Besi, telâşla sordu :

— Nen var ?..

Seyit Rıza çok heyecanlıydı. Bir rüya görmüştü. Rüyasında, Hükûmet kuvvetleri hücum etmiş, kendisini kesmişler.

Besi :

— Bir vehim !..

Diye güldü. Müteassıp aşiret adamları biribirlerinin yüzlerine baktılar. Fakat Besinin sadece teselli etmek için takındığı güler yüzü görerek onlar da güldüler.

Seyit Rıza haykırdı :

— Bu gün felâket vardır !.. Çabuk tepelere çıkın ! . Etrafı, her vakitkinden fazla bir dikkatle gözetleyin !..

Herkes yorgundu ve hiç kimse, tepelere tırmanmak hevesinde değildi.

— Seyit !.. dediler. Gideceksen gidelim. Öleceksen ölelim. Artık ne hal kaldı, ne mecal !..

Bu söz Seyit Rızayı fena sinirlendirmişti. Üstündeki keçeyi fırlattı. Ayağa kalktı. Yanında bulunan amca zedesi "Teslim„ adlı çocuğa işaret etti ve dürbününü eline alarak uzaklaşmağa başladı. Herkes ona hayretle bakıyordu. Besi, nereye gittiğini sordu. Cevap vermedi bile. O kadar sinirli ve düşünceliydi.

Üzerine düşmediler. Biraz sonra kendisine iltihak ederek geri gelmesini söyliyeceklerdi.

Meğer, bir «hissi kablelvuku» Seyit Rızayı, her vakit adamlarının gittiği tarassut mevkiine doğru sürüklüyormuş.

Aradan on dakika geçmemişti bile.

Ansızın Besi, tüfeğini kaptı. Dereye doğru koştu ve bir ağacın arkasına siper aldı. Karşı taraftan bir yabancının indiğini görmüştü. Bu yabancı dere kıyısına geldi ve su içmeğe başladı. Hain kadın, su içerken yılana bile el sürülmiyeceğini bildiği halde, hemen nişan aldı. Bir kurşun sesi. Su içen yere yuvarlandı.

Meğer yukarıda, dereye muvazi olarak giden patikadan bir kafile geçiyormuş. Buna mensup bir delikanlı, su içmek üzere dereye ineyim demiş.

Besinin hareketi büyük bir ihtiyatsızlıktı. Saklandıkları yeri ileriden geçenlere haber vermiş oluyordu.

Kafile derhal dereye doğru indi ve ateş başladı. Ne olduğunu şaşıran çapulcular, mevzi alarak mukabeleye çalıştı. Hain Besi, silâh atanların en başında idi Hükûmet kuvveti önünde üçbeş çapulcunun karşı koyamıyacağı tabiî idi.

Besi mütemadiyen haykırıyor :

— Nişan !.. Dikkat !..

Sözlerile adamlarını teşcie uğraşıyordu.

Bir süngü tak emri. Bir hücum. Dersim çapulcularının son kafilesi de, çılgın hareketlerinin cezasını çekiyordu.

Seyit Rıza, bir talih eseri olarak tepede bulunduğu için ateş mıntakasının dışında kalmıştı. Çok sevdiği güzel karısının koyu saçlarının, dudaklarından akan kanlarla boyandığını uzaktan görür görmez, gözlerini kapadı ve bir çılgın gibi, ilerideki dağların ormanlarına daldı.

İNAN BANA

His, aşk, heyecan ve Tahlil romanı her kitapçıda bulunur.

Fi: 40 krş.

HUDUT
SUBAYI

●

Yazan: Hikmet Turhan DAĞLIOĞLU

●

O akşam, Papa Yorginin meyhanesi her zamankinden ziyade kalabalıktı. Başka günlerde müşterisi huduttan yeni gelmiş üç subayla bir iki memur ve birkaç da yerli Türkten ibaret olan Yorginin meyhanesi, paskalya olduğu için bu akşam erkenden dolmuş, oturacak boş sandalya kalmamıştı.

Papa Yorgi gelenleri yarı Rumca yarı Türkçe sözlerle karşılıyordu. Tezgâh başında hizmet gören genç kızı, tanıdıkları gördükçe gülümsiyordu: Meyhanecinin kızı bizi memnun etmek için arasıra yanımıza gelip oturuyor, bize şarapların, rakıların güzelliğinden bahsediyor, sırıtarak gülüyor ve sonra meze getirmek bahanesile yanımızdan bir keklik gibi sekerek ayrılıyordu.

***

Mektepten daha yeni çıkmıştım. Makedonyadaki hudut subaylarının maceralarını, eşkiya takip hikâyelerini dinledikçe ağzımın suyu akıyordu. Gençlik bu.. Genç, biraz da macerayı seven bir subayın, Makedonya arayıp ta bulamadığı bir yerdi. İstanbulda kalmak mümkün olduğu halde kendimi Rumelide bir hudut taburuna tayin ettirmek için tanıdıklara yalvarıyordum. İstanbulda kalıp bol bol bahşiş almak, sırmalı esvaplar ve kordonlar içinde vakit geçirmek dururken Balkanlara, hele Balkanlardaki hudutlara gitmek, orada Bulgar, Yunan komitecilerile çarpışmak fikrime herkes şaşıyordu. Elimde olmıyan bir kuvvet beni uzaklara sürüklüyordu. Çünkü İstanbul bana dar ve heyecansız geliyordu.

Nihayet kendimi Yunan hududu üzerinde bulunan bir tabura tayin ettirmeğe muvaffak olmuştum. Bir Nemse vapuruna binip Selâniğe doğru giderken adeta içim içime sığmıyordu.

***

. . Geleli iki ay olmuştu. Buradan Yunan hududu ancak bir saat kadar uzakta idi. Kasaba beş altı yüz hanelik küçük bir yerdi, üç beş subayla beş on memur olmasa burayı insan Yunanistana ait bir yer zannedecekti. Çünkü burada Türk olarak birkaç çiftlik sahibi vardı. Kasabanın geri kalan halkı hep Rumdu. İlk günlerin heyecanı geçtikten sonra canım yavaş yavaş sıkılmağa başlamıştı. Arasıra hudut kulelerine nöbet beklemeğe gidiyor, orada biraz eğlenebiliyor, Yunan subaylarile görüşüyordum.

Geldim geleli hiçbir vak'a olmamış, kasabanın etrafında hiçbir eşkiya türememişti. Halbuki ben buraya ne ümitlerle ve eşkiyalarla yapacağım müsademeleri tahayyül ederek gelmiştim.

Küçük yerlerde can sıkıntısının ilâcı akşamcılıktır. İster istemez ben de şarap ve rakı içmeğe başlamış, çok geçmeden bir ayyaş olmuştum. Şarap ve rakı... Bazen heyecanımızı körleten, bazen de kabartan bu zehirler, insanların böyle yerlerde en iyi iki dostu gibi görünürler. Kasabada Papa Yorginin meyhanesi, bizim gibilerin gideceği biricik meyhane idi. Hoş, kasabada bundan başka meyhane de yoktu ya? Kırk, kırk beş yaşlarında kıranta bir Rum olan bu adam, ırkına mahsus vasıfların hepsini haizdi.

Bizi memnun etmek için yerlere kadar eğilir, şarabın, rakıların, mezelerin en alâlarını bize ikram eder, bol bol paramızı çekerdi. Tezgâh başında kendisine yardım eden kızı Marya, tombul elâ gözlü, esmer güzeli, bir kızdı. Şarap, rakı içip kafalarımız tütsülendikçe Marya gözümüze dünyanın en güzel bir kızı gibi görünüyordu. Eşkiya olmayınca kendime bir iş bulmak lâzım gelmişti. Burada Maryadan alâ bir mevzu olamazdı. Bu kızı sık sık görmek için meyhaneye gidiyor, içtikçe içiyordum. Meyhaneci, kızına olan alâkamı gördükçe memnun oluyor, iltifatlarını arttırdıkça arttırıyordu. İlk günler çekingen duran Marya da yavaş yavaş bana sokuluyor, yanıma gelip oturuyor, yarımyamalak Türkçesile benimle konuşuyordu...

Günlerimin birçoğu meyhanede ve Maryanın yanında geçiyordu. Aşk, ıstırap, ayrılık zamanlarında nekadar da kuvvetli oluyormuş? Hakikat diye sandığımız sevgimizin çoğu ıstırap ve mahrumiyetin verdiği geçici ihtiraslara, hayal alevlerine benzer. Ben bunu kendi nefsimde tecrübe ettiğim için burada yazmak cesaretini kendimde buluyorum. Marya benden Türkçe, ben de ondan Rumca öğreniyordum. Beraber şarap içerken elâ gözlerini süzerek: (İstin iyiyasas aksiyomayatikas) sıhhatinize subayım; derken bu kızı ne kadar güzel buluyordum.

Ben de ona.

(İst iniyiyasas orea koritsi)sıhhatinize güzel kız, derdim. O zaman bana içini çekerek bakar ve sonra başını yere eğerdi.

Meyhaneci Papa Yorgi her sene üç ay kasabadan ayrılır, Yunanistana giderdi. Marya bana Atinada bir tüccarın karısı olan ablasından arasıra bahsederdi. Kendileri pek küçükken anneleri ölmüştü. Papa Yorgi bir daha evlenmemiş, kızları için hem ana hem baba olmuş, onları büyütmüştü. Papa Yorgi bana:

— Beyim, senede bir defa olsun kızımı görmezsem dayanamıyorum. Kocası, Despinayı buraya göndermiyor, göndersede ben istemem çünkü zayıf.

Diyordu...

***

Haziran gelmişti. Papa Yorgi kızı ile beraber bir haftaya kadar Yunanistana gidecekti. Ben yalnız kalacağım için fena halde üzülüyordum. Çünkü Maryayı adamakıllı seviyordum. Bir hafta sonra onları hududa kadar götürüp uğurlarken, Maryanın gözleri yaşarmıştı. Biribirimize sarılmış sonra...

(Öpsuna petano - ölünciye kadar biribirimizi unutmıyalım diyerek ayrıl-mıştık. Ogün her tarafı karanlık görü-yordum. Maryasız ne yapacağım? diy-e düşünerek bütün gece gözüme uyk-u girmemişti. Issız kasabalarda aşkı bizza-t insan yaratır. Kaybedilen bir aşkın ye-rine yenisini yaratmak haylı güç olu-r. Bu, tıpkı ölen bir çocuğun yerine ye-niden dünyaya bir çocuk getirip büyü-ten bir annenin ıstırap ve sabrına ben-zer, maamafih bu ıstırap ve sıkıntım ço-k devam etmedi. Çünkü geldim gele-li kendi halinde yaşayan kasabanın köy-lerinde ufaktefek vak'alar olmıya baş-lamıştı. Gün geçtikçe baskınlar fazlalaşı-yor, hattâ cinayetler bile oluyordu.

Artık bana iş çıkmıştı. Komitecilerin eşkiyaların takibine gidecek, çarpışacak-tım. Kasaba halkında şöyle bir kana-at vardı. Dokuz ay ortalık süt liman ke-silir, haziran geldi mi baskınlar, eşkiya taarruzları başlardı. Bu, eylûle kadar devam eder, sonra ortalık yine sessizle-şirdi. Halkın söylediği işte çıkıyordu. Haziran gelince baskınlar, vak'alar da başlamıştı....

***

Askerlerimle beraber dağlardan dağ-lara geçiyor, köylere uğruyor, eşkiyalarla müsademe ediyordum Bu civarda Kap-tan Andon isminde azılı bir komiteci on, onbeş arkadaşile dolaşıyor, ortalığı kasıp kavuruyordu.

Bir gün onlarla hududa yakın bir köy üzerinde müsademeye tutuştuk. Bi-r çalılığın içine gizlenmişler, bize ateş ediyorlardı. Biz de kayaların arkasında onlara ateş açmıştık. İki saat süren bi-r müsademeden sonra eşkiya kaçmı-ya başlamıştı. Yakalamak için onları takib-e koyulmuştuk. Fakat koyu fundalıkların arasında kaybolmuşlar, belki de hududu geçmişlerdi.

Eşkiyalar müsademe yerinde iki ölü iki de yaralı bırakmışlardı. Yaralılar ve birteviye: (Ah! Manamu! Ah anam) diye inliyordu. Bunları kasabaya geti-rirken içim içime sığmıyor, adeta sevin-cimden sarhoş oluyordum. Çünkü ay-lardanberi hasretini çektiğim eşkiya komiteci takibine imkân bulmuştum.

Eylûl gelince, ortalık hakikaten sa-kinleşmişti. Hiçbir tarafta ufak bir vak'a olmuyordu. Eşkiya takibi sırasında Mar-yayı düşünecek vaktim olmamıştı.

Bana Atinadan mektup gönderen Marya, onbeş gün sonra kasabaya gele-ceğini yazıyordu. Bıçakla kesilir gibi vukuatın birdenbire kesilmesi beni hay-rette bırakmıştı.

***

Marya geldikten sonra tekrar Papa Yorginin meyhanesinin devamlı müşte-risi olmuştum. Marya bana Atinadan birkaç hediyeler getirmiş, Papa Yorgi de en alâ Metaksas konyaklarından beş on şişe evime göndermişti.

Papa Yorgi bana içten bir dostluk gösteriyor, birdüziye Atinadan haberler veriyordu. Bütün bir seneyi artık bu-rada sükûnet içinde geçirecektim. Yine Papa Yorginin meyhanesile Marya beni bir sene eğlendirecekti... Bunlar olma-saydı aceba ne yapacaktım? diye kendi kendime düşünüyordum?....

Burada ben gerçi millî heyecan ve

hassasiyetimden birşey kaybetmiyordum. Fakat millî heyecanımı, kalbimin ateşini sarfetmedikçe ümitsizliğe kapılıyor gibi oluyor, kendimi avutmak için içkiye, veriyor. Maryanın elâ gözlerinden teselli buluyordum. Maryanın aşkı gün geçtikçe fazlalaşıyor, tehlikeli bir şekil alıyordu. Bana:

— Beni al, uzaklara götür. Seni seviyorum, sensiz yaşayamıyacağımı anlıyorum, diye yalvarıyordu.

Papa Yorgi sosyalist fikirli, ince, zeki, düşünceli bir adamdı. Arasıra

— Avire beyim, nedir bu aramızdaki marazalar. Neden insanlar biribirlerini sevmesinler? derdi.

Komitecilerden, eşkiyalıktan son derece korktuğunu söyler ve böyle insanları sevmediğini anlatırdı. Papa Yorgi görünüşte şen, deryadil, tecrübeli, pişkin bir adama benziyordu. Kızıyla aramızda olan münasebeti de biliyor, hattâ bazen:

— Kızım kimi severse onundur, ister müslüman ister hıristiyan olsun. Sözlerile bana imalarda bulunuyordu. Koca seneyi kasabadan hudut karakollarına, hudut karakollarından kasabaya dönmekle geçirmiştim.

Yine haziran yaklaşmıştı, eşkiya ve komitecilerin faaliyete geçme zamanları gelmiş demekti. Hattâ uzak köylerde ufaktefek hadiseler olduğuna dair haberler bile almağa başlamıştık..

Bir pazar akşamı Papa Yorginin kahvesi gene ağzına kadar dolmuştu. Oturacak yer bulamıyanlar ayakta duruyorlar, sarhoş olmak için şarap, rakı, konyak atıştırıyorlardı...

Dikkat ediyordum, senede bir defa kasabanın Rum ahalisi böyle fevkalâde bir şekilde meyhaneye geliyorlar, içip neşeleniyorlar, şarkı söyliyorlar, hülâsa bambaşka birer insan oluyorlardı. İyi ama geçen sene paskalya vardı da toplanmışlardı. Ya şimdi toplanmalarının sebebi ne idi? Belki, Papa Yorgi bir haftaya kadar Atinaya gideceği için bu toplantılar oluyordu. Olabilir ya, Papa Yorgiyi sevenler bunun için meyhaneye toplanıyorlardı. Çünkü ertesi gün meyhane kapanacaktı.

* * *

Bir eşkiya müsademesinden dönüyordum. Ogün yine üç beş komiteciyi yaralı olarak yakalamıştık. Lâkin ben asıl çete reislerini yakalamak istiyordum. Ortalık kararmıştı. Askerlere karşı yamacın eteğinde bulunan köye hareket etmeleri emrini vermiştim. Askerler arasında bir Hasan çavuş vardı:

— Bey, köye gitmekten vazgeçelim. Akşam oldu. Belki bir pusuya düşeriz, dedi. Ona:

— Galiba korkuyorsun Hasan çavuş! dedim. İleriye doğru atımı sürdüm. Arkamdan askerler de beni takip ettiler. Lâkin altımdaki at bilmem nasıl oldu birdenbire ürktü ve olanca hızıyla koşmaya başladı. Bu sırada birdenbire silâhlar patlamağa başladı. Ne oldu, nasıl oldu bilmiyorum:

— Vuruldum anam! diyerek kendimi kaybetmişim. Gözlerimi açtığım zaman kendimi bir mağarada, ottan yapılmış bir yatak üzerinde buldum. Etrafımda Rum eşkıyası vardı. Sol bacağımı kımıldatamıyordum. Demek ben yaralanmış ve esir olmuştum. Eşkiyadan birisi bana:

— Kale, Posiste diye soruyordu. Onlara

— Beni neye öldürmediniz? diye sordum.

— Kaptan sana iyi bakmamızı emretti, biraz yaran iyi olur olmaz seni kasabaya götüreceğiz.

— Kaptanınız kim?

— Kaptan Andon.

— Onunla görüşmek isterim.

— Burada değil..

— Nerede ya?

— Biz de bilmiyoruz.

Yaralarım ağırdı. Dalıp dalıp uyanıyordum. Yine böyle bir dalgınlık sıramdı. Gözlerimi açtığım zaman kendimi kasabadaki yatağımın içinde buldum. Başımın ucunda neferim, bir de Marya vardı.

Hayret ediyordum. Beni Eşkıyalar nasıl getirmişlerdi? Bu Marya nereden cıkmıştı?

— Sen Atinada değil miydin Marya?

— Yaralandığımı işittim, hemen dönüp geldim.

— Yaralandığımı sana kim söyledi...

— İşittim işte...

Neferime sordum:

— Beni buraya kim getirdi?

— Görmedim ki beyim. Zatınız gelmedi mi?.

Kasaba halkı ve arkadaşlarım beni kasabaya kendi kendine gelmiş zannediyorlardı. Ben de kimseye başımdan geçenleri söylememiştim. Fakat eşkıya beni neden öldürmemişti? Ve Marya buraya nasıl gelmişti? Bunlar bir muamma halinde idi.

Aylar geçti, yaralarım iyileşti. Papa Yorgi Atinadan geldi ve ortalık tekrar sütliman oldu.

Sonbaharla kışı yine Marya ile ve Papa Yorginin meyhanesinde geçirdim. Marya ile sevişiyor, tatlı zamanlar geçiriyorduk.

Kasabaya geleli üç sene olmuştu. Eşkiya ve müsademe mevsiminden sonra artık başka yere kaldırılacaktım. Marya:

— Ben de seninle beraber gideceğim diye ağlıyor, yalvarıyordu. Ona:

— Atinadan geldikten sonra seni de beraber gideceğim yere götürürüm dedim. Onlar Atinaya gittiler ve ben kasabada yapayalnız kaldım. Fakat hayret... Bu sene ne kasabada ne de köylerde hiçbir vak'a olmuyordu. Her sene Papa Yorgi ayrılacak diye meyhaneye toplanan Rum ahali bu sene toplanmamıştı. Günler geçiyor, ufak bir vak'a olmuyordu. Fakat diğer hudut mıntakalarındaki köyler ateş içinde idi.

Oralardaki müfrezeye yardım etmek için emir almıştık. Günlerce sarp balkanlarda dolaşmış, komitecilerle çarpışmıştık.

Bir gün komitecilerle karşılaşmış, adamakıllı müsademeye girişmiştik. Bizden sekiz on neferle daha mektepten yeni çıkmış bir süvari mülâzımı şehit düşmüştü. Eşkıyayı tamamen tepelemek için var kuvvetimizle ateş ediyor, kaçmamaları için etraflarını sarıyorduk. Tüfek sesleri gittikçe seyrekleşiyor, eşkiyanın mukavemeti azalıyordu. Nihayet bir an geldi, büsbütün silâh sesleri kesildi.... Etrafı araştırmağa koyulduk, eşkıyanın bir çoğu ölmüş, az bir kısmı kaçabilmişti. Yaralıların birine tabancamı göstererek:

— Reisiniz nerede, diye sordum. Yalvararak beni öldürme dedi ve eliyle sık bir kayalığın arkasını gösterdi.

Birkaç neferle sürüne sürüne oraya gittim.

Hayret. . Gözlerime inanamıyordum.

Meyhaneci Papa Yorgi ölmüş, yerde yatıyor. Başı ucunda silâhlı ve üstü başı kanlı bir vaziyette kızı Marya oturmuş, ağlıyordu.

— Bu ne Marya? Sizin burada ne işiniz var? deyince birdenbire şaşırdı ve:

— Beni öldürürsen herşeyi söyliyeceğim. Ben artık yaşamak istemiyorum... cümlesini kekeledi, neferleri yanımdan uzaklaştırdım.

— Sizi eşkiya, esir ederek mi buraya getirdi? Sen neden böyle silâhlısın?

— Hayır, komitenin asıl başı babamla ben olmuştum... Her sene ayrılmadan evvel meyhanemizin dolması eşkıyalığa başlamak için bir parola idi. Bu sene farkındasın ya, meyhaneye kimse toplanmadı. Bu, kasabamızın etrafında eşkıyalık olmıyacağı demekti. Marya sustu ve ağlamağa başladı...

Ben bir taş gibi donmuş, Maryaya bakıyordum. Üç sene kasabada geçen hayatım ve Papa Yorginin meyhanesi gözlerimin önünde canlanıyordu.

Marya birdenbire irkilerek ayağa kalktı, ellerini göğe kaldırarak...

(Ah: Teemu, ah teemu (ah Allahım) beni öldür diye bağırmağa başladı. Ona:

— Hayır, Marya seni hududa kadar göndereceğim, oradan istediğin yere gidersin... diye cevap verdim.

Birdenbire Maryanın rengi değişti ve göğsünü açarak memelerinin altındaki derin bir yarayı gösterdi, Bana bitkin bir sesle:

— Babası ölmüş ve sevgilisini kaybedecek olan bir kızın ölmesi lâzımdır, dedi. Ve sonra ölüyorum, diyerek boylu boyuna babasının yanına uzandı. Ve yüzüme derin derin bakarak...

— Yasu ağapitimu, (Allaha ısmarladık sevgilim) sözlerini diyebildi ve gözlerini bir daha açmamak üzere kapadı...

* * *

Kasabaya döndükten sonra müthiş bir buhrana tutuldum...

Herkes eşkıya müsademelerinin tesirile sinirlerimin bozulduğunu zannederek bana acıyordu....

Beni hastahaneye göndermeğe karar verdiler, esasen huduttan ayrılmak sıram da gelmişti. İstanbul hastahanelerinde üç aylık tedaviden sonra ancak kendime gelebilmiştim...

— Buradan gidiniz... dedi.

— Sizinle konuşmak istiyorum. İçeri girmeme müsaade edin.

— Çıldırdınız mı?... Çabuk buradan gidiniz.

Boğmak ve başka isimler altında saklamak istediği kini, saf bir buğu halinde yükselmişti. Bernar'ın sesinden, gözlerinin aç bakışlarından, kupkuru gülüşünden nefret ediyordu. Ona karşı, ancak kendi kanından olan kimseler için duyulabilecek kör ve hâin bir kin duyuyordu.

Bernar onun elini tutmuştu:

— İçeriye girmeme müsaade etmenizi size tavsiye ederim.

— Beni bırakınız; durunuz... Hizmetçiler oradadır.

Buna rağmen genç adam onun arkasından yürüdü, antre boştu. Bernar boyalı duvarlara ve merdivenleri aydınlatan lâmbaya bakarak Gladisi karanlık bir odaya kadar takip etti.

Gladis bir kanapeye oturdu. Dizleri titriyor ve bütün vücudunda büyük yorgunluklardan sonra gelen bir gerginlik duyuyordu.

Tuvalet masasının üzerindeki penbe abajorlu lâmbayı yakarak, uykusuz gecenin yüzünde yaptığı tahribatı kapamak istiyormuş gibi, mihanikî bir hareketle kürkün yakasını kaldırdı.

Bernar ona doğru kararsız birkaç adım atmıştı. Kendisini yarı uykuda bir sarhoş zannediyor ve kâbus içinde gibi yürüyordu.

Bir saniye konuşmadan yüz yüze baktılar. İkisi de biribirlerine karşı büyük bir kinle dolu olduklarını ve ikisi de sarhoşluk yüzünden sersemlediklerini hissediyorlardı.

Gladis, büyük bir gayretle ve içindeki sıkıntıyı göstermemek için sesine tatlı bir ahenk vermeğe çalışarak:

— Ne var yavrum? Benden ne istiyorsunuz? diye sordu.

No. 19

— Size evelsi gün ve dün telefon ettim.. size mektup yazdım... Artık benden korkmuyorsunuz sanırım âziz büyükanneciğim?

Bu sözleri söyler söylemez Gladisin, kırbaçlanmış gibi, birdenbire sertleştikten sonra yüzünün sapsarı olduğunu, büyük bir zevkle gördü.

— Siz sarhoşsunuz... Niçin beni rahatsız ediyorsunuz? Elimden geldiği kadar yardım etmekle size karşı bir sempatim olduğunu isbat ettim.

Bunları söylerken ona korku ve merakla bakıyordu. Genç adam omuzlarını kal..rarak:

— Sempati mi? dedi. Korku diyecektiniz sanırım.. Maamafih sizin sempatinize ihtiyacım olmadığı için, bana karşı korku duymanızı tercih ediyorum.

Gladis sesinde acayıp bir acıyle cevap verdi:

— Biliyorum... Benim yalnız paramı istiyorsunuz.

— Size, şefkat ve sevgiye ihtiyacım olduğu için geldiğimi mi zannediyordunuz? Bu, çok tuhaf olurdu doğrusu.

Gladis yorgun bir halde gözlerini kapadı:

— Ne istediğinizi söyleyin ve buradan gidin... Benden ne istiyorsunuz?

Nadiren duyduğu şiddetli bir öfke ile ayağını yere vurarak tekrarladı:

— Ne istiyorsunuz? Tabiî para değil mi? Ne kadar istiyorsunuz? Çabuk söyleyip buradan gidiniz.

Bernar başını salladı:

— Benim artık paraya ihtiyacım yok.. Fakat siz, bir sadaka vermekle beni susturarak mağlûp edeceğinizi mi zannediyorsunuz? İnsanın kendi kanını tanımadığını söyleyen ne doğru söylemiş!

— O halde istediğiniz nedir? Sadece bana ıstırap vermek mi?

Uzun zaman konuşmadan yüzyü baktılar. Nihayet Bernar, alçak bir se ve gözlerini başka yere çevirerek itin etti:

— Evet.. Beni dinleyiniz. Ben art böyle yaşıyamam. Sizin, tanıdıklarınızd ve nüfuzunuzdan istifade ederek, ba karşı yapmış olduğunuz alçaklığı bir p ça olsun hafifletmeğe çalışmanızı isti rum. Ben Martin isimli adamın man evlâdı olarak kalmak istemiyorum. B Bernar Martin değilim. Fakat bu ismi hafaza edeceksem de, onun, sefil bir cuğun ismi olmasını istemiyorum.

İradem ve zekâm var.. Kuvvetliyi Çalışabilirim...

Sizden istediğim şudur: Hemen şim dostunuz Persye'ye hitaben bir mekt yazarak beni yanına, alelâde bir kâ gibi olsun, almasını rica edeceksiniz. Yü selmek için nasıl olursa olsun, bir mer vene ihtiyacım var. Anlıyor musunuz?

Gladis, muhakeme kabiliyetini körlet bir panikle ona bakıyordu. Kalbinin ça pıntısı o derece artmıştı ki, Bernarın s sözlerini bile işidememişti. Janinin koc sına yazmak, Janine herşeyi duyurm demekti ki bunun, ne pahasına olursa o sun, imkânı yoktu.

— Hayır...

— Niçin?

— Bunu yapamam... Persye'ye ya mam. Esasen yazsam da o beni dinleme Bu, kabil değildir...

Deli gibi manasız şeyler söyliyord Genç adam tekrar:

— Niçin? diye sordu.

— İmkânsızdır bu! Bunu aklınızd çıkarın!

Gladisin bu kadar israrla reddedi de gizli bir mana, deşilecek bir yara ke fettiğini anladığı için Bernar, onu da çok tazyik ediyordu.

— Yetişir Bernar! Artık gidiniz! Ya rın konuşuruz...

— Niçin? Ben sizi çok bekledim.. Çok ıstırap çektim. Şimdi sıra sizindir.. Fakat belki burada kalmakla sizi rahatsız ediyorum.. Belki de beklediğiniz biri var.. O halde bu tesadüften daha tuhaf birşey tasavvur edilebilir mi? Bundan daha zevkli, daha eğlenceli, daha komik birşey olur mu? bu sahneyi tasavvur ediniz: «Kapı açılarak âşık içeriye girdi... Madam, bu genç çocuk kimdir? Şüphesiz sevgiliniz.. Hayır, sevgilisi değil, torunu!» ne zevkli bir an!.. Yüzünüz.. Fakat aynaya baksanız a... İşte bu dakikada tam bir büyükanneye benziyorsunuz.. Bu dakikada yaşınızı gizlemenize imkân yoktur.. Bakınız, elimdeki şu aynada, gözlerinizin altındaki buruşukluklara bakınız! İhtiyar.. İhtiyar.. İhtiyar kadın. Sizden nefret ediyorum!

Kudurmuş gibi bağırıyordu.

Gladis, titreyen ellerile aynayı alarak, gözleri ümitsizlikten dışarıya fırlamış bir halde, uzun uzun yüzüne baktı.

— Bazı dakikalar, bana öyle geliyor ki, benden, maziden ziyade bugün için nefret ediyorsunuz,. Niçin? Benim halâ genç bir kadın gibi yaşamamdan ve bir âşığım olmasından size ne?

— Bundan iğreniyorum.

— Niçin? Niçin Bernar? Siz gençsiniz.. Metresinizi seviyorsunuz.. Benim de birisini sevdiğimi ve sevilmek için ömrümü feda edebileceğimi nasıl anlamıyorsunuz? Benim elbiselerime, kürklerime, elmaslarıma bakarken onları benden kapıp metresiniz Lorete götürmek arzusunu duyuyorsunuz. Bunları memnuniyetle veriyim. Benim, bütün bunlara rağmen nekadar bedbaht olduğumu bilseniz? Bugün nekadar ıstırap çekmekte olduğumu bilseniz! Aşığım...

Gladis, ölünün yüzündeki şaşkınlığı gördü; bu manzara karşısında bağırmadan, kimseyi imdada çağırmadan,

— Susunuz.. Bazı kelimeler vardır ki bunları telâffuz etmeğe sizin hakkınız yoktur.. Sizin ağzınızdan çıkarken bunlar iğrenç ve tabiat harici bir mana alıyor. Altmış yaşında ihtiyar bir kadınsınız! aşk, âşık, saadet sizin idin değildir artık!

Siz, ihtiyarlar, bizim sizden alamadığımız şeylerle iktifa ediniz: parayı, mevkii, şerefi alınız fakat ötekilerini bize bırakınız.. Onlar bizim malımız, bizim payımızdır.. Bunları ne hakla alıyorsunuz?

Siz mi âşıksınız? Zavallı çılgın ihtiyar! Gerçek hal böyle ise, eğer sizin sevmek ve sevilmeğe hakkınız varsa, ohalde siz ve sizin gibiler, yaşınızın meydana çıkmasından niçin bukadar korkuyorsunuz? Eğer bir cinayet işlemiş olsanız daha az utanacaktınız... Yaşınızı saklamağa yardımı olacak diye benim ölümümle bile mesut olacaksınız...

Sizden, ihtiyar ve mesut olduğunuz.. kendim ise genç ve bedbaht olduğum için nefret ediyorum... Genç olduğum için saadet bana yakışırdı.. Onu benden çalıyorsunuz. Esasen siz benden de nefret ediyorsunuz; fakat bunu bana söylemek cesaretini bulamıyorsunuz. Bana «yavrum!» diyorsunuz... Isırmak isteyen ağzınızla tebessüm ediyorsunuz!

Gladis boğuk bir sesle cevap verdi:

— Sizi nasıl sevebilirim? Benim için siz kimsiniz? Sizi dünyaya ben getirmedim.. Benim oğlum değilsiniz... Benim kanımdan olmanızdan bana ne! Bunlar hep erkeklere mahsus garip muhakemelerdir. Ben sizi tanımıyorum.. Benim için siz bir yabancısınız. Bence ehemmiyete şayan olan birtek kimse vardır: Âşığım!

— Kahkaha ile geberilecek kadar gülünç birşeydir bu!

Fakat Gladis, onu dinlemeden sözüne devam ediyordu:

— Evet o: benim için dünyada herşeydir; çünkü o beni terkederse hayatımda başka kimse kalmıyacak. Halbuki dünyada beni seven, beni isteyen birisi olmazsa artık hayatım sönük, soğuk bir ihtiyar kadının hayatı olacaktır ki bu, benim için ölümden de beterdir.

Bernar sözlerinde haklı olduğunu bildiği halde, kendi kendine, ümitsizlikle düşündü:

— Nasıl aşktan bahsedecek cesareti buluyor? Onun çocuğu olduğum halde ben de neler söyliyebiliyorum!

Fakat yine söylemekte devam etti:

— Siz, ihtiyarlığı mağlûp ettim zannediyorsunuz, halbuki o sizin içinizdedir.

Vücudunuz genç, omuzlarınız bir taze kadınınki gibi, saçlarınız boyalı olabilir ve siz sabahlara kadar dansedebilirsiniz. Bundan birşey çıkmaz. Sizin ruhunuz ihtiyar ve çürümüştür.. Ölüm kokuyor o... İşte bu, herşeyden beter, herşeyen fecidir.

— Susunuz.. Beni rahat bırakınız! Siz bir deli veya sarhoşsunuz. Ben size ne yaptım? Sizden birşey istemedim... Dünyada her mahlûk kendi hissesine düşen saadeti ister... Ben ne fenalık yapıyorum? Serbestim. Hayatım....

— Hayatınız mı? Bunun ne ehemmiyeti var? Siz nasibinizi aldınız artık.. Bütün saadetleri tattınız... Ya ben?.. Ah, size ne kadar işkence etmek istiyorum... Sizi

niçin öldürmediğime şaşıyorum... Bunu yapsam beni mahkûm edecek biri bulunur mu? Şüphesiz.. Tabiî... O zaman ben bir büyükana katili olurum, ve sizin büyükannem olduğunuzu ilk defa ilân ederim... Fakat hayır, hakikatı dostunuza söylemek daha münasip olur...

— Beni dinleyiniz... Doğruyu söylemekle ne kazanacaksınız? Beni öldüreceksiniz.. Pek alâ.. Fakat ondan sonra dayanacak bir yeriniz.. para isteyecek bir kimseniz kalmıyacak...

— Sizin paranıza artık ne ihtiyacım var? Loret dün öldü. Sizin himayenize gelince beni hiçbir vakit himaye etmiyeceğinizi pek a'â biliyorum O halde? Hiç olmazsa sizin tatlı hayallerinizi öldürmüş olmak zevkini tadayım büyükanne...

Şimdi siz beni dinleyiniz.. Sıra sizindir... Ne olacağını size ben söyleyeceğim,. Dostunuza sizin bir iht'yar kadın olduğunuzu.. altmış yaşına geldiğinizi söyleyeceğim; ve o sizi terketmiyecek.. Herşeyi yutacak; çünkü o sizi değil, paranızı seviyor ve bu suretle siz, zavallı çılgın ihtiyar, herşeyi anlayacaksınız...

Ağzından çıkan her kelimeden büyük bir zevk duyuyordu.

Birdenbire sözünü kesti.. Telefon çalıyordu... Yavaş yavaş gülerek:

—Odur.. Sizi delice seven adamdır.. İşte şimdi gülüp eğlenmek zamanı geldi...

— Hayır Bernar...

— Evet, evet.. Tam aradığım fırsattır bu.. İstesem de bunu bulamazdım: - Siz kont Monti misiniz? - Telefonda Bernar Marten size cevap veriyor. - Metresimin evinde bir erkek ha!.. Bu saatte?. - Telâş etmeyiniz; karşınızdaki bir çocuk sayılacak kadar gençtir.. Sizin çocuğunuz olabilir...

— Bernar, bunları söylemiyeceksiniz!

Gladis hemen onun üstüne atılmıştı. Fakat Bernar, telefonun önünde durmuş.. Kadının yaklaşmasına mani olarak, ayni tatlı sesle ve sözlerinden ayni zevki duyarak, güya kont Monti ile konuşuyormuş gibi devam ediyordu:

— Ben metresinin torunu.. Güzel Gladis Eysenağın torunuyum...

— Bernar, sakın bir şey yapmayın.. Sakın bir şey söylemeyin... Zaten ben size birşey yapmadım ki... Affediniz.. Sizden af diliyorum Bernar, afediliyorum. Göreceksiniz, ne kadar zengin ve mesut olacaksınız... Bırakınız, telefonda birşey söylemeyiniz.

Durmadan çalan telefonun sesi örtmek için bağırıyor ve Bernarın, makineyi okşayan elini çekmek istiyordu.

Bernar telefonu eline almak içini bir hareket yaptı... Ve işte o zaman Gladis, bir aydanberi gözünün karşısında resmini gördüğü rovelverini aldı.

Genç adam, dudaklarında istihfafla ve garip bir titreme ile büyükannesine bakıyordu.

Gladis tetiği çekti. O saniyede Bernar telefonu bırakmış ve yüzü birdenbire tatlı ve mütehayyir bir mana almıştı. Telefonu da beraber sürükleyerek yere düştu. Çıngırak halâ çalmakta devam ediyordu

Gladis, ölünün yüzündeki şaşkınlığı gördü; bu manzara karşısıda bağırmadan, kimseyi imdada çağırmadan, içinde bir vicdan azabı ve ümitsizlik duymadan evvel; kalbinin sükûnet bulduğunu hissetti. Telefon çıngırağı susmuştu.

22 Kânunevvel 1937

SON

Dirilten Aşk...

— Başı 5 inci sayfada —

Birden başını kaldırdı:

— Onu bulmak lâzım. Ben onsuz yaşıyamam. Yüzünü görmemiştim. Fakat onun mektuplarile gelen kokusu nu, yazılarile ruhunu tanımıştım. O benim ilâcımdı. Sıhhatımı o bana verdi.

Gözleri ayakta duran hastabakıcı genç kıza ilişince, birden sustu. Genç kızın yüzü sararmıştı. İri siyah gözleri yaş içinde, sarı yüzünün üstünde iki ıstırap bineği gibi görünüyordu. Ona daha çoğalan, artan bir dikkatle baktı:

— Ağlıyorsunuz?

Sesinde okşayıcı bir şefkat doluydu. Kendi aşkına vasıta olan bu küçük kızı ilk defa görüyor gibiydi. İnce, mânalı yüzünün hatlarında okunan büyük keder niçindi?

Bir ân için kendini unutarak, ona sordu:

— Fakat niçin ağlıyorsunuz:

Genç kız, koşarak onun uzanan ellerine kendini attı. Hıçkırarak söyliyordu:

— Beni affediniz!.. Beni affediniz!..

— Ne yaptınız ki benden af istiyorsunuz!..

— Sizi aldattım... Bakıyordum hasta idiniz... Ruhunuzda hastalığı atmak için kuvvet yoktu. Tıpkı benim gibi felâket geçirmiş, yorgun bir insandınız... Sizin gönlünüzü anlıyordum... Beni affediniz.. Sizi kurtarmak için bir masal uydurdum... Menekşe gözlü güzel kızın masalı...

Erkek, bir rüyada gibiydi. Evet, tıpkı bir rüya.. Giden masal kızının boş kalan yerinde taze bir emel, canlı bir hakikat doğuyordu. Bu, saçlarından mektuplardaki kokunun sihirli havası taşan kücük baş, ellerine damlıyan sıcak yaşlar; ayrıldığı rüyanın, giden sevgilinin hatıraları, ona yakın olan varlığı gibiydi. Kısa bir zaman boşlukta kalan gönlü, derin, keskin ıstıraptan birdenbire kurtulmuştu:

— Ya mektupları kim yazıyor

— Ben yazıyordum...

— Ya, isim gününde gönder
çiçeği kime vermiştin?

— Onu kendime saklamak i
ğim halde nazarı dikkati celbede
ye korkarak, kimsesiz bir hasta
türmüştüm...

— Kaldır başını, gözlerini gör

Genç hastabakıcının, siyah g
rinden taşan yaşlar yanaklarında
zıyordu. Suçlu bir çocuğa ben
azarlanmaktan korkuyor gibiydi.

Erkek, onun gözlerine bakınca
ranlıklarında parlayan sevgi ışığını
dü O dakika birdenbire o zaman
dar nasıl olup ta anlıyamadığı hak
kavradı. Menekşe gözlü masal k
değil, altı aydanberi, kendisini
ana, bir sevgili gibi bakan küçük
sevdiğini anladı.

— Ya fabrikatörün kızı kimdi

— Oda ben...

— Hepsi güzel.. Fakat o aşk
leri kimin için düşünülen şeylerdi
san duymadan yazamaz...

Genç kız, önüne bakarak, b
hıçkırıklarla ağlıyordu:

— Beni affediniz... Maksadım
kurtarmaktı... Çok şükür artık
mile iyisiniz...

Yerinden kalkmak istiyordu. E
onu bileğinden yakaladı:

— Dur, daha soracaklarım v
Beni tanıyıncıya kadar buradan
çıkmak niyetinde olmıyan kimdi?

— Bendim... Evet... Sağ çık
niyetinde değildim. Zaten başka
rim de yoktu. Burada ihtiyar ola
tım ve sonra ölecektim. sonra...
ra... sizi görünce... yaşamanın b
zevkleri gönlüme doldu.. ve sizi.
sizi...

— Evet, ve sizi..

— Beni affediniz... Belki istem
rek yaraladım... işlerim var, müsa
nizle gideyim...

Erkek, onun narin ve titreyen
cudunu göğsüne çekti:

— Yağma yok... seni bir dah
rakmam... şimdi ben de anladım...
menekşe gözlü masal kızını değil,
iyi eden göğsümdeki kızı, hem de
gın gibi seviyormuşum...

Ankara Radyosu...

— Başı 11 inc sayfada —

Afrika ormanlarına girdiğini ve orada vahşi hayvanların tüyler ürperten korkunç seslerini ve yüksek ağaçlarda öten tatlı kuş seslerini anlatırken; bu aletler vasıtasile siz de o an, Afrika ormanlarında kuşların ve vahşi hayvanların seslerini duyuyorsunuz.

Bütün sun'i hayatı, tabiî bir hayat gibi radyonuza aksettiren yeni Radyo evimizin üst katına çıktık.

Kendimi Avrupa ile Amerika arasında işliyen transatlantiklerden birinde sandığıma sakın şaşmayınız

Diyeceksiniz ki; üst kata çıkınca deniz mi gördünüz? Bu suali derhal yine kendiniz tekzip edeceksiniz: Ankarada deniz ne arar! Hayır, hiç de ta-

savvur ettiğiniz gibi degil, ben ke
mi üst kata çıkınca bir transatlanti
zannettim. Acele etmeyiniz. İzah e
yim:

Hani, vapurların alt katlarına h
gönderen güvertelerindeki hava bo
ları yok mu, radyo binasının üstün
de, bu boruların otuz kırk misli
yükleri var.

Bunlar da ne oluyor? diyeceksi
Onu da izah edeyim: Hariçten
gelmesin, diye tamamen kapalı o
studyolara hava nereden girecek. Ha
sız yerde ne keman çalar, ne hane
okur.

İşte; studyolara hava bu boru
vasıtasile naklediliyor. Eğer bu bo
lar olmasa, dışarısının gürültüsünü
duyacaksınız.

***

Neşriyat şefi Fuat Münirin odas
uğradım.

Fuat Münir, beni, görünce:

— Aman! İmdadıma yetiştin, de

BİR RÜŞVET HİKÂYESİ

Yazan: M. Sami TEZİŞ

üstem paşa, Osmanlı imparatorlu- ğunun bütün dünyada sözü geçen gâne devlet sayıldığı bir devirde, ıda iki yıllık bir fasıla müstesna ol k üzere, on beş yıl veziriâzamlık kamını işgal etmiştir.

Çok sert bir vezir olarak tanılan üstem paşanın, yüzünün bir kere ol n güldüğünü gören olmamış; zama- n şairleri bu çatık çehreyi bir hayli cvederek, onun abus çehresindeki ıt çizgilerin artmasında âmil olmuş- rdır.

Fakat o, yalnız yüzü gülmez bir dam olarak şöhret almış değildir. Rüstsm paşa Osmanlı imparatorluğun- la memuriyetleri rüşvet mukabilinde ermek usulünü icat etmiş ilk vezir iye de yer almıştır. Hattâ bunun çin bir de tarife tanzim ederek bu- ugün dahi orjinalitesini bütün tazeli- ile muhafaza eden rüşvet tarifesini üyük bir hassasiyetle tatbik etmiştir.

Yalnız işin garip tarafı, onun şu uretle devlet idaresinin her şubesinde uiistimal kapılarını ardına kadar aç- ması büyük zararlara bais olmakla be- aber, müverribler aldığı rüşvetin ken- inden sonra gelenlerle mukayesesini aptıkları zaman, bunların munsifane lduğunu görerek, Rüstem paşayı ma- ur görecek bir lisan kullanmışlardır.

Hattâ içlerinde bu usulün, devlet nemurlarının hizmetlerinde binnisbe aha uzun müddet kalmalarını intaç yledigini ve bu sebeple de "âsiyabı evletin – daha az gıcırtı ile döndüğü- ü kaydenler de vardır.

Rüstem paşa rüşvet tarifesini tan- im ederken getirebilceği varidatı pek yi bildiği vilâyetlerden valilerin ne aikdar akçe dercib edebileceklerini de öz önünde tutmuştur.

Bu tarifeye göre Mısır valiliğinin 10.000, Şamın 5,000 Erzurumun 3,000 ve Halebin 2.000 altın değeri vardı.

Tarih, Rüstem paşanın tanzim ettiği tarifeye tamamen sadık kaldığını ve varidatının pek yüksek olmadığını bildiği Erzurum beylerbeyliğine tayin eylediği adamın takdim ettiğ 5000 altın ile, bir cins atı gali bularak 3000 altın ile atı alıkoyarak; tarife harici olan 2000 altını getiren beylerbeyine iade eylediğini kaydeder.

Rüstem paşa, rüşveti yalnız memuriyete tayin eylediği adamlardan almakla kalmamış, bunu devletin hertürlü muamelâtına teşmil etmiştir.

Avusturya elçisi Bosyekin Osmanlı imparatorluğu ile herçibad abat bir sulh muahedesi imzalamak yolundaki gayretleri karşısında, Rüstem paşa ondan da müzaheretini esirgemiyeceği vadile bir haylı duka altınını sızdırmıştır.

Yalnız vezirin bu müzaheretine rağmen Kanuni Süleyman Avusturyalılarla daha müsait bir sulh akdetmek arzusunda iszar ederek, sulh müzakeratını bir hayli oyalamış ve mürteşi vezir bu işte de prensibine sadık kalarak, aldığı rüşveti talep olunmaksızın geri çevirmistir.

Mamafih Rüstem paşa sağdan, soldan topladığı paraları yalnız kendi hazinesine yığmanın kızıl bir libas gibi ya kolundan, ya yeninden sırıtacağını pek iyi bildiği ve böyle bir idraksizliği gösteren kellenin, yapışık bulunduğu vücuttan cüda kılınacağını düşündüğü için, Kanuninin hazinelerini doldurmakta bir hayli himmet ibraz etmiştir.

O kadar ki; az zamanda harem ve saray hazinelerini lebalep bir hale getirdikten sonra, artakalan simüzeri Yedikuledeki ihtiyat hazineye yığmıştır.

Kanuni, vezirinin bu akçe yığmaktaki gayretinden herhalde pek ziyade mahzuz kalmış olacak ki; hazine dairesindeki bir odanın üzerine bir kitabe yazdırmış ve "Rüstemin himmetile toplanmış hazine" ibaresini taşıyan bu kitabeyi, bu odanın kapısına talik ettirmiştir.

Fakat bu servetüsamanın Rüstemin, ecelin pençesinden yakayı kurtarmasında hiç bir tesiri görülmemiş ve yüzü gülmez vezir, günün birinde istiska illetinden rehayab olamıyarak kalıbı dinlendirmiş, darı fenadan darı bekaya göçüp gitmiştir.

Rüstem paşanın öldükten sonra yapılan terekesinde evlâdı ahfadına bir hayli dünyalık bırakmış olduğunu tahmin etmek pek güç değildir:

Filhakika resmî kayıtlara göre onun terekesinde 815 çiftlik, 466 su değirmen', 1700 köle, 2900 at, 1106 deve 5000 sırmalı kaftan ve hil'at, 8000 kavuk, 1100 sırmalı külâh, 2900 zırh, 2000 cübbe, beşyüzü altın kakmalı olmak üzere 1100 gümüşlü eğer, 500 gümüşlü miğfer, 700 murassa kılıç, 1000 gümüşlü mızrak, yüz otuzu murassa ve nadide 800 kuran, 5000 cilt kitap, 70,000 duka altını, 11.200.000 akçe, 32 bibaha mücevher kaydedilmiştir.

Yalnız evinde 100 milyon kuruş yani 2 milyon duka altını kıymetinde (1000 yük) geçer akçe zuhur etmiştir.

Bu terekeye sayısı on binleri geçen tuhaf ve tefarık makulesi evani kaydedilmemiştir.

Bugün bazı zevatın serveti ve kazancı hakkında malûmat zikredilirken gönüllerde ihtiras ateşleri tutuşturan rakamlar, onun hazineleri yanında lâşey mesabesinde kaldığı gibi; gardrobunun zenginliği garaipten addedilerek her dilden gazetelere yazılan sinema yıldızlarının elbise, şapka ve kundura nevinden giyim eşyası da, onun 5000 sırmalı kaftanı, 8000 kavuğu, 1100 sırmalı külâhı, 2000 cübbesi yanında bir fakir dolabından farksız kalır.

Hayret! Fuat Münirin imdadına ben ail yetişirim! Doktor değilim, banker eğilim

Yazıhanesi başında sapsağlam çaşıyor.

— Aceba benden ödünç para mı stiyecek, diye içime bir ürperti gelmez mi!..

Fuat Münirin zamansız zannettiim derdi meğer hakikat imiş.

Yazıhanesinin üzerinde - bu gün elmiş - binlerce mektup var.

— Ah! dedim. Fuat Münir, sen a (Klark Kabl, Robert Taylor) olmuşsun. Bir günde binlerce mektup alıyorsun!

O, bu sözüme kahkaha ile güldü ve cevapta gecikmedi:

— Bana değil, yeni radyomuzun neşriyatından memnun olan ve memnuniyetlerini bize bildiren yabancı mektupları.

Yazıhanenin üstündeki binlerce mektupların pullarına bir göz atınca Fuat Münire tekrar hak verdim, verdim ama, yine ben, onun imdadına yetişemediğimden müteessirim.

(Afrikadan, Amerikadan, Kanadadan, Brezilyadan, Japonyadan, Çinden, Avustralyadan, Rusyadan, Mısırdan, Fransadan, İtalyadan, Almanyadan, hattâ denizdeki gemilerden) gelmiş bin bir ırkın bin bir lisanı.

Fuat Münir bu kadar lisanlara bir kere vakıf değil.. Olsa da bu işin altından nasıl çıkar.

Mektupları okuyup bu adreslere cevap yazmak için her milletten bir tercüman lâzım.

Fakat bizim Radyo evi bu işi gayet kurnazca hallediyor. İngilizce, Fransızca, Almanca söyliyen spiker, mikrofonun önünde bu binlerce mektuba bir anda cevap veriyor.

ON
SENE
GENÇLEŞTİ

Bundan böyle ihtiyar donuk bir hal alan teni, temiz ve genç bir hala sokup beyazlaştırmak çok kolay bir iş. Sonunda fen, ten ve cildi iyiçe besleyen maddeyi de keşfedip ortaya çıkardı. Bu madde uğuşturularak tene sürülünce mesamat tamamile açılıp serbest kalıyor. Çizgi ve buruşukluklar bertaraf oluyor, bazı cilde arız olan siyahımsı noktalar yokoluyor. Bu temizleyici ve besliyeci madde yalnız: yeni "TOKALON„ kreminde vardır.

Bu maddede, harikulâde bir kuvvet bulunduğu için, en çirkin yüzler bile az zamanda genç ve güzel bir hal alıyorlar.

"TOKALON„ kreminin "pembe„ renkli olanını gece yatmadan önce kullanınız. Uykunuzda derinizi tazelendirir. Sabahları ise "TOKALON„ kreminin "beyaz„ renkde olanını kullanınız. Tene bir beyazlık, bir serinlik verir.

Beyaz "TOKALON„ üzerine sürülen podra bütün gün kuvvetini muhafaza eder. Teniniz, cildiniz nekadar fena olursa olsun "TOKALON„ kremini kullanmağa başladıktan sonra elde edeceğiniz neticeyi sevinçle karşılayacaksınız. "TOKALON„ ile hiç ummadığınız bir netice elde edeceğinize emin olabilirsiniz.